

לער' בחן בענייני גורם ע"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

WEEKLY PLANNER

פרשת השבוע כי תבוא דף השבוע מועד קטן כ'

פרנס השבוע

Dedications available, email R' Zacharia Adler - info@dafaweek.org

ג) לימוד וחזרה (ד' פעמים) וחזרת מסכת תענית	ב) אליבא דהלכתא	א) עם מראי מקומות	Follow any track פרנס היום
☐ דף כ' עמוד א'	☐ דף כ' עמוד א' עם רש"י	☐ דף כ' עמוד א' עם רש"י ותוס'	יום ראשון
☐ דף כ' עמוד ב'	☐ דף כ' עמוד ב' עם רש"י <u>בענין אבילות ביו"ט שני</u> ע' רא"ש (פ"ג אות כז) #1 ר"ף (מו"ק יא:) #2 נמו"י (יא: מדפי הרי"ף) #3 טור (יו"ד ס"ס שצט') #4	☐ חזרה דף כ' עמוד א' <u>בענין ניהוגי שלשים ברגל</u> ע' רש"י (סנהדרין מז: ד"ה הואיל) #1 משנת יעב"ץ (סי' לז' ד"ה ועדיין) #2 תהלה לדוד (סי' מא' אות מז') #3 פני יוסף (עמו' רמח-רמט' ד"ה והנה) #4	יום שני לע"נ
☐ חזרה א' דף כ' עמוד א'	☐ <u>בהמשך הענין</u> ע' שו"ע (שצט' יג') #5 ט"ז (שצט' ס"ק ז') #6 ערוך השולחן (שצט' כ-כא) #7 שלחן גבוה (או"ח תקמח' בהערה שם) #8	☐ דף כ' עמוד ב' עם רש"י ותוס' <u>בענין אם צריך מעשה אבילות קודם הרגל לבטלו</u> ע' רא"ש (פ"ג אות כה') #5 ריטב"א (מו"ק כ.) #6 מאירי (מו"ק כ.) #7 ברכת שי (מו"ק כ. ד"ה ת"ר) #8 פני יוסף (עמ' רנד' ד"ה ואשר) #9 חידושי הגר"ח (מו"ק כ.) #10	יום שלישי <u>לזכות רפואה שלימה לאלטער מרדכי בן פריידא</u>
☐ חזרה א' דף כ' עמוד ב'	☐ <u>בענין הקובר את מתו קודם הרגל</u> ע' שו"ע (שצט' א') #9 כף החיים (או"ח תקמח' לב') #10 תשובות הגר"ח (תשובה תתתשצב') #11 משנ"ב (תקמח' ג') #12 שע"צ (תקמ"ח אות לו') #13 נשמת אברהם (ב' שלז' סוף הערה ג') #14	☐ חזרה דף כ' עמוד ב' <u>בענין שמע מינה אסור בנעילת הסנדל (כ:)</u> ע' רא"ש (פ"ג אות כט') #11 שלט"ז (יב. מדפי הרי"ף) #12 מנחת שלמה (כ: ד"ה חלוץ וד"ה שם) #13 מגדים חדשים (כ: ד"ה אמר) #14	יום רביעי
☐ חזרה ב' דף כ' עמוד א'	☐ <u>בענין קריעה על אבי ואמו בשמחה רחוקה</u> ע' שו"ע (יו"ד שמ' יח') #15 רמ"א (תב' ד') #16 ש"ך (תב' אות ג') #17 ערוך השולחן (תב' א' ד') #18	☐ <u>בענין למה הוכיח הגמ' רק ג' דברים ולא יותר (כ:)</u> ע' תד"ה קורע (ע"ש ע"ש רבינו דוד (פסחים ד.) #15 שו"ע (יו"ד תב' ב') #16 הערה 6 (רבינו דוד פסחים שם) #17	יום חמישי
☐ חזרה ב' דף כ' עמוד ב'	☐ <u>בענין להתאבל כשקרוביו אבילים</u> ע' רא"ש (פ"ג ס"ס לה') #19 שו"ע (שע"ד ו') #20 ערוך השולחן (שע"ד יד' טז') #21	☐ <u>בהמשך הענין</u> ע' מגדים חדשים (ד"ה שמע [ב']) #18 גליון מהרש"א (יו"ד תב' ד"ה השומע) #19	יום ששי
☐ חזרה ג' דף כ' מועד קטן ☐ חזרה דף כ' מגילה	☐ חזרה דף כ' מועד קטן ☐ חזרה דף כ' מגילה	☐ חזרה דף כ' מועד קטן ☐ חזרה דף כ' מגילה	שבת
☐ חזרה דפים י"ג - י"ט מועד קטן ☐ שיעורי עיון על הדף ☐ בחינה על הדף			
THE LEARNING OF MASECHES MOED KATAN HAS BEEN DEDICATED BY THE TALANSKY FAMILY			
dafaweek.org • info@dafaweek.org • 507-323-9335 (daf-week)			

מו"ק כ.-כ: עניני עיון

דף השבוע

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

יום שני- בענין ניהוגי שלשים ברגל

מראה מקומות: רש"י (סנהדרין מז: ד"ה הואיל) #1, משנת יעב"ץ (סי' לז' ד"ה ועדיין) #2, תהלה לדוד (סי' מא' אות מז') #3, פני יוסף (עמ' רמח-רמט' ד"ה והנה) #4.

תוכן הסוגיא: הראשונים ואחרונים מאריכים בענין ניהוגי שלשים ברגל ומה נוהג ומה גדרו.

יום שלישי- בענין אם צריך מעשה אבילות קודם הרגל לבטלו

מראה מקומות: רא"ש (פ"ג אות כה') #5, ריטב"א (מו"ק ב.) #6, מאירי (מו"ק ב.) #7, ברכת שי (מו"ק ב. ד"ה ת"ר) #8, פני יוסף (עמ' רנד' ד"ה ואשר) #9, חידושי הגר"ח (מו"ק ב.) #10.

תוכן הסוגיא: המפרשים מביאים כמה שיטות וצדדים אם צריך מעשה אבילות קודם הרגל כדי לבטלו אם לאו.

יום רביעי- בענין שמע מינה אסור בנעילת הסנדל (כ:)

מראה מקומות: רא"ש (פ"ג אות כט') #11, שלט"ז (יב. מדפי הרי"ף) #12, מנחת שלמה (כ: ד"ה חלוץ וד"ה שם) #13, מגדים חדשים (כ: ד"ה אמר) #14.

תוכן הסוגיא: המפרשים מביאים כמה צדיים אם יש להוכיח מגמ' זו דצריך דווקא נעילת הנסדל, אם יש איסורים אחרים באותו זמן, ועוד דברים בענין זו.

יום חמישי ויום ששי- בענין למה הוכיח הגמ' רק ג' דברים ולא יותר (כ:)

מראה מקומות: תד"ה קורע (ע"ש), רבינו דוד (פסחים ד.) #15, שו"ע (יו"ד תב' ב') #16, הערה 6 (רבינו דוד פסחים שם) #17, מגדים חדשים (ד"ה שמע [ב']) #18, גליון מהרש"א (יו"ד תב' ד"ה השומע) #19.

תוכן הסוגיא: המפרשים מאריכים בענין למה רק הוכיח ג' דברים ולא יותר ועוד ענינים בענין שמועה רחוקה.

1. רש"י (סנהדרין מז: ד"ה הואיל)

מסורת הש"ס
עם הוספות

[illegible]

הגהות הב"ח

(א) גמ' שאני מה מטה.
נ"ב ול"ע צב"ק דף פ"א
מ"ב:

תורה אור השלם

(א) וַיֵּצֵא אֶת הָאֲשֵׁרָה
מִבֵּית י" מִחוּץ
לְיִרְוְשָׁלַם אֶל גִּבֹּר
קִדְרוֹן וַיִּשְׂרֹף אֹתָהּ
בְּגִבֹּר קִדְרוֹן וַיֵּדֶק לְעֵפֶר
וַיִּשְׂלַךְ אֶת עֲפָרָהּ עַל
קֶבֶר בְּנֵי הָעָם:

(ב) אֶבֶד תֵּאֲבֹדֵן אֶת כָּל
הַמִּקְלָמוֹת אֲשֶׁר עֲבָדוּ
שָׁם הַנְּזִיִּים אֲשֶׁר אִתָּם
יִרְשִׁים אֹתָם אֶת
אֱלֹהֵיהֶם עַל הַהָרִים

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

ההרואי מלכות. הני לעוזד
מיתה וקבורה בעינין. אם
טעמא דקדשי עיר הנדחת
אמר. לעולם לא צעין ע

ההרוגי מלכות להרוגי בית דין ההרוגי
מלכות כיון דשלא בדין קא מיטמלי הויא
להו כפרה *הרוגי בית דין כיון דבדין
קא מיטמלי לא הוי להו כפרה תדע דתנן
לא הוי קוברין אותו בקברות אבותיו ואי
סלקא דעתך כיון דאיטמול הויא להו כפרה
ליקברו מיתה וקבורה בעינן מותיב רב
אדא בר אבהה לא הוי מואבלין אלא
אוונגין שאין אינונות אלא בלב ואי סלקא
דעתך כיון דאיקבור הויא להו כפרה ליאכלו
בעינן נמי עיכול בשר דיקא נמי דקתני
נתעכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין
אותן במקומן שמע מינה רב אשי אמר
(א) אבילות מאימתי קא מתחלת² מסתימת
הגולל כפרה מאימתי קא הויא מבי חזו
צערא דקברא פורתא הלכך הואיל ואידחו
ידחו אי הכי למה לי עיכול בשר משום
דלא אפשר קבריה דרב הוו שקלי מיניה
עפרא לאישתא בת יומא אתו אמרו ליה
לשמואל אמר להו יאות עבדין קרקע עולם
הוא³ וקרקע עולם אינה נאסרת דכתיב
(ו) וישלך את עפרה על קבר בני העם מקיש
קבר בני העם לעבודת כוכבים מה עבודת
כוכבים⁴ במחובר לא מיתסרא דכתיב
(ז) אשר אתם יורשים אותם את אלהיהם על
ההרים הרמים על ההרים אלהיהם⁵ ולא
ההרים אלהיהם⁶ הכא נמי במחובר לא

הגוף. פי' הקונט' הוא דף הגמון לארון לכסוי
ואותו שדפסות קרוי דופק והקשה ר"ח דאמרינן

[illegible]

מז:

עין משפט
גד מצותה

[illegible]

רבינו חננאל

ונשחפה הואיל ונדחה
ידחה: קבורה דרב הו
שקלי עפר מיניה לאישתא
בת יומא, ואמר שמואל
שרי דקרקע אינה נאסרת
שנאמר וישלך את עפרה
אל קבר בני העם, ממיש
קבר בני העם לע"ז מה
ע"ז במחובר לא איתסר
ואף ה"נ במחובר לא

2. משנת יעב"ץ (סי' לז' ד"ה ועדיין)

חיילא עליה אצולה ואייקורא דמועד הוא דרביע עליה וכן
 דלא מייחסר אלא זמן כי משו זימניה צפי איאצולי אצל הכה
 מעיקרא גברא לאו בר איאצולי עילויא הוא ולא חיילא עילויא
 אצילות כלל. ומדלא כחז כמשי"ר רש"י דכיון דמנחמן אחו
 לא אידיחי לגמרי אצילות ברגל, נראה דס"ל כמשי"ר דכל
 דין נחום אצלים ברגל הוא רק משום כבוד הכה ולא
 משום האצלים אי"כ נמצא דגם ברגל אידיחי אצילות לגמרי.
 ופירי ברכות ט"ז ע"ב שר"ג קיבל תנחומין על טבי עבדו,
 ולי"ע הלא תנחומין הוא רק בקרובים ועבד אין לו קרובים,
 אלא מוכח שיש דין נחום רק משום כבוד הכה, ועבד הוא
 כדיון שאין לו אצלים לכהנחם. (וכבר הסיר חזק בחדושי
 הרשב"א שם בברכות ע"י"ש).]

[ועיין] זשײַ סגהדרין מ״ז ע״ז ז״ר׳ בואיל, ואמ״ג דגני
קוצר אה מחו צרגל חק מונח שזעב אחר הרגל
ולא אמריין בואיל ונדחו ידחו כהם לא אידחו לכו לגמרי
שכרי פיסקו רבים נובג צרגל שמנחמין אותו כל הרגל וכו׳.
ולכאורח למח לא כתב זשײַ משום דדברים שזנענא נובג
צרגל, ונזכר דסובר כדעת הרמב״ם דאילו נובג, ומ״מ כתב
ללא אידחי אצילות צרגל משום שמנחמין אותו א״כ נזכר
דחובת נחום צרגל הוא גם משום האכלים ולא רק משום
כבוד המת. אמנם צחידישױ ביד רמ״ה שם כתב תירוצ אחר
ח״ל ולדין מסתברא ללא דמיא דחייב דכח לדחייב דרגל
דאלו דחייב דרגל כיון דגברא צר איאצולי פילויב הוא מסיקרא

3. תהלה לדוד (סי' מא' אות מז')

על המבואר בגמ' שם לגבי הרוגי צ"ד דליכא בהו אבילות כשנמעכל הבשר, משום דהואיל ואידחו ידחו, וכ' שם רש"י צד"ה הואיל וכו' וז"ל, שלא נראו להתאבל וכו', ואע"ג דגבי קובר את מתו ברגל תנן במו"ק דף י"ט: מונה שבעה אחר הרגל, ולא אמרינן הואיל ואידחו ידחו, התם לא אידחו להו לגמרי, שהרי עסקי רבים נוהג ברגל שמנחמים כל הרגל וכו', ע"כ, והק' האחרונים דלמה תלי לה רש"י בעסקי רבים ולא במה שנוהג בדברים שבזנעה, וכן הק' שבתן דהבא שאינו נוהג בעסקי רבים, האיך אמרינן נוהג שבעת ימי המשחה ואח"כ שבעת ימי אבילות, ונימא צ"י כיון דאידחו ידחו, עיי"ש.

ולמש"כ י"ל, דלמשנ"ת שדברים שבזנעה שנוהג ברגל הוא דין בפנ"ע ואינו משום שחלה עליו מציאות האבילות, א"כ כיון שנדחתה ממנו לגמרי מציאות האבילות, אכן הו"ל לומר כיון דאידחו ידחו, אלא שע"ז מהני מש"כ רש"י ונח' בעז"ה לעיל צ"ק ט"ו, דמה שאין אבילות ברגל הוא רק כלפי החי, אבל כלפי המת ישנו דין הכבוד שנקח' לדעת הרמב"ם זהו יסוד דין האבילות, ומוה בא דין הניחוס במועד, ולכן לא חשיב כאידחו לגמרי, אבל בחתן שנקח' לכמה שיטות ישנה צו מציאות האבילות ומוה הוא מה שאסור הוא בדברים שבזנעה, הרי מלך זה ליכא צ"י אידחו ידחו, שהרי אכן ישנה צו מציאות האבילות, ולכן שפיר נוהג החתן שבעת ימי אבילות אחרי ז' ימי המשחה אע"פ שאינו נוהג בעסקי רבים, וי"ל.

הראב"ד שחלה את הדבר באפוי שמחה, י"ל שאין כוונתו דמשו"ז תהי' שכחת האבילות, אלא הכוונה היא דמשו"ז יהי' זלזול באבילות בדברי ר"א בסוגיא (ולכן לא הקשה עליו הש"ך מדברי הגמ'), והזלזול הוא משום שע"י אפוי שמחה יהי' היחס לאבילות כמי שאינה לגמרי, וכנ"ל צ"ק מ' בדברי הר"י ובצ"ק מ"ג בדברי הרא"ש, שאכן יש בכח שמחה אלימחא לאשוויי מצב כזה, ואע"פ שגם ברגל בטלה מציאות האבילות ומ"מ קובר הראב"ד שחייב בדברים שבזנעה, וכמבואר בכל דבריו לענין הוא ישן וכו' ברגל, מ"מ הכא גרע טפי ויחשבו שאין כל מקום לשום ענין של אבילות בהאי אפוי שמחה, ועי"ז יזלזלו בה, והן הן דברי ר"א, ואין זה ענין לדברי רב יוסף שלא דיבר על זלזול באבילות מסוימת זו מצד מהותה, אלא על כשלון בשמירת דיני האבילות, אבל מצד שני הרי האמת היא דהבא גרע טפי מרגל וישנה כאן גם את מציאות האבילות, וכנ"ל דמה"ט חיישינן לזלזול באבילות שאחרי ז' ימי המשחה, אלא שכך דרכו של יפה"ר, היום אומר לו עשה כך והיום אומר לו עשה כך, ובזמן ימי המשחה אומר לו שאין כלל אבילות עכשיו, ובזמן ימי האבילות אומר לו שכבר הייתה מציאות האבילות בימי המשחה, ולכן חשו בזה רבנן והזריכו להוא ישן צין האנשים וכו', וא"ש היטב דברי הראב"ד.

בדין כיון דאידחו ידחו ברגל ובחתן

מ"ז) ובמש"כ י"ל במה שראיתי מובא צ"ק דברי יחזקאל בשם אחרונים, שהקשו במש"כ רש"י בסנהדרין דף מ"ו:

4a. פני יוסף (עמו' רמח-רמט' ד"ה והנה)

והנה הט"ו הביא דברי תשובת "משאת בנימין" שדן בחתן שנשא אשה ערב הרגל ובתוך הרגל מת לו מת ופסק, דאע"ג דחתן דעלמא שאירע לו אבילות בתוך ד' ימי המשחה אין מונה ל', אלא אחר ימי המשחה מטעם דהוא החתן עדיף מימי הרגל דאיהו מותר בגיהון והתספורת, משא"כ חתן זה דימי משחה שלו הם ברגל, ממילא הוא אסור בגיהון. משום הכי להרמב"ן דס"ל דהרגל עולה לו למנין ל' מטעם איסור נוסף, ממילא זה החתן שמותר באותו תספורת (שהרי מותר בגיהון ותספורת שלא כבאבל רגיל) אין עולין לו ימי המשחה שלו. משא"כ להרא"ש דעולה לו נמי אפילו אם ימי האבילות אין להם איסור יותר מן הרגל, א"כ הכא נמי דנוהג איסור גיהון מחמת הרגל, עולה לו ג"כ למנין שלושים וכך פסק שם למעשה.

והקשה ע"ז הט"ז, דמאד יפלא דברים אלו דבודאי אף להרא"ש בכה"ג אינו עולה דדוקא כשיש איסור לאבל מחמת אבילותו ואותו איסור הוא ג"כ מחמת הרגל, כזה אמר שפיר דעולה כיון דמ"מ הוא נוהג באותו איסור דהוא יכול לומר אני עושה מחמת האבילות (ומבואר להדיא שלא כדעת בעל "גליוני הש"ס" דס"ל דאסור לו לכין משום אבילות, משום מניעת שמחת יו"ט והכא מבואר להדיא בט"ז דיכול לומר מחמת אבילות אני עושה דלכן עולה לו) ואם יש איסור נוסף מה לי בכך. משא"כ בחתן זה, שאין בו חיוב אבילות כלל (שהרי האבילות לאחר ד' ימי המשחה) וזה שנוהג איסור הוא מחמת הרגל לחוד, היאך מצאנו ידיו ורגליו לומר שיהא זה נחשב לימי השלושים. הלא אנו רואים שזה נהג איסור דוקא מחמת הרגל לא מחמת האבילות. והאריך בזה הרבה. ומסיק דאינו עולה בכה"ג לכו"ע אף לשיטת הרא"ש והך נידון צ"ב במה נחלקו.

ואשר יראה בביאור הסוגיה דהנה בפירוש לאחר הקדמותים על הרי"ף כתב וז"ל: מיהא שמעינן דנוהג הוא ברגל כל מצות שלושים ואסור בתספורת וגיהון ושמחת מריעות. ולא אמרינן בהכי אחי עשה דרכים ודחי עשה דיחיד שאין אבילותו מתפרסם בכך וכן דעת הרמב"ן ד"ל. ויש

הוא מחמת הרגל ולא מחמת האבילות ואמאי עולה הרגל למנין שלושים וצ"ע.

והנה בעל "גליוני הש"ס" הביא דברי השאלות פ' חיי שרה וז"ל: אבל לענין שלושים עולה מ"ט משום דאין תספורת ברגל אע"ג דהא דלא מספר לאו משום אבילות הוא אלא משום רגל, אפ"ה עולה. עכ"ל "השאלות".

ונראה מדבריו, אומר בעל "גליוני הש"ס" דאסור לו לאבל לכון שמה שאינו מספר הוא גם משום אבילות דזהו נגד שמחת יו"ט. רק באם צריך להסתפר מעט ומונע מזה צריך שיחשוב שעושה זה רק משום איסור יו"ט. ודו"ק וחשכח דאליה הל"ל אע"ג דבלאו אבילות נמי לא היה מסתפר משום רגל לחוד. ע"כ דבריו.

ומדוקדק מדברי "השאלות" (דס"ל כדעת הרא"ש הנ"ל) דהרגל עולה למנין שלושים ואע"ג דמה דאסור אסור מחמת הרגל מ"מ עולה גם לדיני אבל. אלא דאסור לו לכין שמה שאסור לגביו הוא מדין אבילות אלא מדין רגל. ובעל "גליוני הש"ס" ס"ל דהוא משום מניעת שמחת יו"ט.

ודין זה צ"ב מכמה טעמים. חדא דיוצא דבר חדש שאם אדם חושב בזמן הרגל דמה דאסור ברגל כגון בתספורת הוא משום אבילות הריהו עובר על מניעת שמחת יו"ט וזה לא שמענו דבמחשבה איכא איסור בכה"ג.

ועוד קשה דבודאי אף אי יחשוב שעושה כן משום אבילות, הדין לא ישתנה וא"כ מאי נפק"מ מחשבתו.

גם צ"ב מהיכן דקדק בעל "גליוני הש"ס" את דינו דאסור לו לחשוב שעושה כן משום אבילות. דמלשון השאלות לא נראה לכאורה הך דיוק. ד"השאלות" רק אומר דאע"ג דאיסור התספורת אינו משום אבילות אלא משום הרגל שהרי גם מדין רגל אסור, מ"מ עולה לו גם למנין אבילות אף דהדין דאסור הוא גם ברגל. אבל מנין להוכיח מלשון "השאלות" דאסור לו לחשוב שמה שנמנע מלהסתפר עושה כן משום אבילות אלא רק משום רגל. ודבר זה צ"ב.

4b. פני יוסף (עמו' רמח-רמט' ד"ה

הרגל למגין שלושם צריך להוסיף דיני איסור אבילות. ולכן הדגיש הרמב"ן דהטעם דצריך להוסיף משום שהן מצות לא תעשה וכוונתו לענין לומר דלא הי אבילות בפועל, ולא משם דהיי בצניעא דאין זה עיקר הטעם ולא יקשה הא דהקשינו היאך מותר להוסיף דיני אבילות ברגל. דלדברינו לק"מ דמותר כיון דלא הוי כאבילות בפועל ודו"ק.

אמנם הרא"ש ודעמיה נראה רס"ל דאף שהיו מצות לא תעשה מ"מ כשמקיים מצות לא תעשה חשיב כאבילות בפועל, ולכן ל"ש שיקיים מצות אבילות בפועל. לכן ס"ל דסגי בזה שנוהג דיני הרגל ואעפ"כ חידשו חז"ל דעולה למגין השלושים כיון דסו"ס נהג גם דיני אבילות וכמו שכתב ה"י. ויכול לומר משום אבילות אני עושה. וקצת ראיה לזה יש להביא מדברי ה"י וכתב בהבנת דברי הרא"ש הג"ל דיכול לומר משום אבילות אני עושה ולכן עולה לו. ולכאורה תמוה דאין יתכן לומר דהרגל יעשה משום אבילות וע"כ צריך לומר דכיון דקעביד בשב ואל תעשה, אף שלדברינו חשיב כאבילות בפועל, ולכן לא יכול להוסיף דיני אבילות מ"מ אם תשאל דא"כ היאך עולה לו למגין אבילות. תשובתך בצדך דיכול לומר משום אבילות אני עושה ולכן עולה לו אבל להוסיף בודאי אינו יכול דהתם לא מהני מה שיאמר משם אבילות אני עושה דהוי כמקיים אבילות בפועל אף שעושה רק דינים בשב ואל תעשה ודו"ק.

ולפ"ז נראה לבאר מחלוקת בעל "גליוני הש"ס" וה"ט"ו דנחלקו אי מותר לו לומר משום אבילות אני עושה. דה"ט"ו ס"ל דעולה משם דיכול לומר כן. ו"גליוני הש"ס" ס"ל דאסור דהוי כנמנע משמחת יו"ט.

ונראה דנחלקו בדברינו דגליוני הש"ס ס"ל דכיון דהוי בשב וא"ת לא חשיב כמקיים אבילות בפועל. ולכן לא הוי כאבילות כלל וכל מה דאסור לו לחשוב דעושה משום אבילות הוא משום סיבה צדדית שלא ימנע משמחת יו"ט (ודבר זה עצמו צ"ב דמגין לו דע"י מחשבה בעלמא קעבר על שמחת יו"ט).

מי שלא כתב כן. עכ"ל. (והוא מחלוקת הרמב"ן והרא"ש והטור הג"ל).

ולכאורה נראה דשורש מחלוקת הרמב"ן והרא"ש הוא אי איכא פירסום בהא דנוהג ברגל מצות השלושים כגון בגדים מגוחצים חדשים וכדומה, דהרמב"ן ס"ל דאין אבילותו מתפרסם בכך ולכן נוהג כל מצות שלושים ולכן עולה לו לשלושים. והרא"ש ס"ל דאיכא פירסום ולכן נוהג רק בדברים האסורים מחמת הרגל. ואעפ"כ עולה לו למגין שלושים כיון שמ"מ נוהג איסור.

והמעין בלשון הרמב"ן יראה דהדגיש דהא דנוהג ברגל מצות שלושים אינו משום דלא מתפרסם בכך (דאפשר דזהו תוצאה ממילא), אלא דהדגיש דהן מצות לא תעשה דו"ל: וטעמא דמילתא מפני שהן מצות לא תעשה, ומרין הרגל נמי נוהג בהן במקצתן הלכך (התוצאה) כשנוהג בכולן כאבילותו אין אבילותו מתפרסמת עליו, לפיכך אמרו עולה למגין שלושים דקא נהגא מצות שלושים ברגל כולו כדנו ואינו עולה למגין שבעה שאין נוהג ברוכב של מצות שבעה וכו'. עכ"ל.

ומדוקדק בדברי הרמב"ן דנוהג ברגל מצות שלושים מפני שהוא מצות לא תעשה ויש לדון בכל דיני אבילות שמקיים בשב ואל תעשה כגון כיבוס, תספורת, חשמיש המטה אי ע"י שנמנע מהמעשה חשיב דמקיים מצות אבילות בפועל וכאילו מקיים בפועל מצות אבילות דשב וא"ת הוי כעשית מצות אבילות, או דילמא יש לומר דכיון דהוא בשב וא"ת ל"ש לומר דחשיב בפעולה מעשית וחשיב רק דמקיים האיסור בשלילה. ולא הוי כאבילות בפועל.

ויש לומר דבהך סברה נחלקו הרמב"ן והרא"ש. דהרמב"ן ס"ל דכל הגך דברים שהן בשב וא"ת לא חשיב כאבילות בפועל ואשר ע"כ אף דמוסיף אסורים שנאסרו מדין אבילות טפי מברגל אכתי לא חשיב כמקיים מצות אבילות בפועל. ממילא מסתברא דכדי שיעלו ימי הרגל לדון שלושים צריך שיוסיף דיני אבילות טפי מרגל דע"י הך תוספת ניכר שעושה כן משום אבילות ולא הוי כאבילות בפועל. ולכן כדי שיעלה לו

5. רא"ש (פ"ג אות כה')

בה מתני' הקוצר את מתו שלשה ימים קודם לרגל בטלה ממנו גזירת שבעה שמונה ימים בטלה ממנו גזירת שלשים (יום) מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת רגלים מפסיקין ואינם עולים [א] ר"א אומר משחרב צית המקדש עזרת כשבת רבן גמליאל אומר ר"ה ויוה"כ כרגלים [א] וחכ"א לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא [א] עזרת כרגלים וראש השנה ויום הכפורים כשבת:

[דף כ ע"א] גמ' ת"ר קיים כפיית המטה שלשה ימים קודם הרגל אין צריך לכפות אחר הרגל דברי ר' אלעזר וחכ"א אפי' יום אחד ואפי' שעה אחת א"ר אלעזר הן הן דברי צ"ש [הן הן] דברי צ"ה שצית שמאי אומרים ג' ימים וצ"ה אומרים יום אחד. **כתב** הראב"ד נ"ל מדקמני כי האי לישנא ולא קמני לישנא דמתני' הקוצר את מתו שלשה ימים קודם הרגל וקמני קיים כפיית המטה ש"מ צעינן קיום אצילות קודם הרגל שאם לא קיים אצילות קודם הרגל שוגג או מויד אין רגל מפסיקו שלא יהא חוטא נשכר ומניה ילפינן לכל אכל [א] שלא נהג אצילות מוך ז' שישלים אצילותו מוך שלשים מוך מן הקריעה שאם עבר ולא קרע בשעת חיובו שאין קורע לאחר ז' כענין שאמרו מי שאין לו חלוק ונודמן לו חלוק בתוך ז' קורע אחר ז' אינו קורע ודוקא בשאר מתי מלוא כדאמר לקמן (דף כ:) אורי ליה רבי יוחנן לר' חייא בר אבא אפילו יום אחד ואפילו שעה אחת רבה אמר הלכתא כח"ק דידן דאמר הקוצר את מתו ג' ימים קודם הרגל ומסקנא א"ל רב חביבא מפרת לרבינא הלכתא מאי [א] א"ל אפילו יום אחד ואפילו שעה אחת וכן הלכתא:

כו אמר רב גזירות בטלו ימים לא בטלו שאם לא גלח ערב הרגל אסור לגלח אחר הרגל ושמואל אמר ימים נמי בטלו והלכתא כשמואל דק"ל כאבא שאול דאמר אם חל שביעי שלו ערב הרגל מגלח בערב הרגל דקסבר מקלף היום ככולו ויום שביעי עולה לכאן ולכאן עולה למנין שבעה ועולה למנין שמונה שהוא מכלל

6. ריטב"א (מו"ק כ.).

קיים כפיית חמשה קדם תרגל. נראה דדוקא נקט האי לישנא, לאפוקי אם הויד ולא נהג אצילות כלל, וקא משמע לן דכיון שקיים אחת מדרכי אצילות ואפילו זו שהיא חוץ לגופו, [כיון] שהיא ממצות עשה שבאכל הרגל מפסיקו ואע"פ שהויד בשאר, והיינו דלא קתני הקוצר את מתו, (והא אתא לפרושי לדברי כל התנאים). וכן דעת הראב"ד דמי שהויד ולא נהג אצילותו קנסים אוחו לנהוג אצילות, והר דומיא דנויר שעבר על נדירותו. ויש חולקים דמשמתין ליה בלחוד:

7. מאירי (מו"ק כ.).

מי שמת ר"ו מת וקברו ושכח או הויד ולא נהג אצילות ופגע בו רגל או שעברו כל שבעה ישי מי שאומר⁹ שנוהג אצילות לאחר שבעה או לאחר הרגל. ואין הדברים נראין צ"י שימי מנין מתחילין משעה הראויה לחול בה אצילות הן שנהג, הן שלא נהג. ואין תשלומין לדבר זה¹⁰, ואם הוא בתוך שבעה נהג אצילות בימים שנשארו מן השבעה, ואם עבר שבעה ובא לגבול שלשים משלשים שלשים למה שראוי לנהוג בהם, וקיים בעצמו על מה שעבר מעות לא יוכל לתקן, ואין עוותו מכריח להיות חל אצילות בשעה שאינה ראויה לחול, שהן שלשה לבכי ושבעה לאצילות ושלשים לגיהוץ ותספורת, וכ"ל שכן מי שעשה כן דרך אונס, כגון שנאנס ולא יכול לנהוג אצילות, כך דעתי נוטה. אלא שרבים חולקים עליו ממה שראו לגדולי המפרשים¹¹ שדקדקו בהפך מה שאמר כאן קיים כפיית המטה וכו' ולא אמ' קבר את מתו וכו', אלמא כל שלא קיים הן שוגג, הן מויד, אין רגל מפסיקו, שלא יהא חוטא נשכר. ואעפ"י שאנו יכולין לדקדק ממשנתנו שאמרה הקוצר את מתו ולא אמרה לשון קיים, אין זה כלום, שלשון המשנה שנוי הוא כראוי בלא שנוי, אבל בברייתא נשתנה הלשון וראוי לדקדק בו. אלא שאיני רואה עקר בדברים אלו. ומכל מקום מי שהגידו לו שמועה קרובה בחזקת רחוקה אירע בה מעשה לידי והוריתי בה שמאחר שנהג בה אצילות יום אחד ועברו

8. ברכת שי (מו"ק כ. ד"ה ת"ר)

דשלא יהי חוטא נשכר, או דלמא לא פלוג רבנן ואמרו דכל שלא נהג אין הרגל מבטלו. ולכאורה מהיכ"ת לומר כן והא מפורש הדין בשו"ע דהנ"מ בשגג או הזיד ואיך נוסף אונס, אך יעו"ש בשו"ע דהה"נ אם הי' קרוב לחשכה ול"ה יכול לנהוג דאין הרגל מבטל אבילותו, והא התם הי' בין השמשות ועל הצד שהי' מבעו"י חלה עליו אבילות אלא דאנוס הוא מלקיימה משום ספק יו"ט והוי לן למימר ספק אבילות לקולא ואפ"ה לא מיפטר משום דלא נהג אבילותו כלל, אלמא אפי' לא נהג מחמת אונס נמי לא מיפטר, (ועי' מש"כ השד"ח ח"ו סט"ו דאבילות בזה).

וישו"ר בפ"ת שצ"ו סק"ג ומ"ב תקמ"ח ס"ק נ"ג שכתבו לענין יולדת או חולה שמת להן מת וא"א להם להתאבל מחמת חלישותן ופגע בהן הרגל בטלה מהן גזירת שבעה והאיל ואנוסין הן ול"ש טעמא דשלא יהא חוטא נשכר, (ודלא כשו"ת נחלת שבעה שהחמיר בזה). ולפ"ז הא דאם נקבר המת סמוך לחשכה אין הרגל מבטל אבילותו אע"ג דספק הי' מבעו"י ונמצא שחלה עליו אבילות מעט, צ"ל דכיון דע"פ דין אסור לנהוג אבילות באותה שעה לא נקטינן לה כספיקא אלא כודאי דלא חלה אבילות ומשו"ה אין הרגל פוטר, וצע"ק.

נמ' מנין לאבילות שבעה דכתיב והפכתי חגיכם לאבל ואימא עצרת דחד יומא ההוא מיבעי לכדר"ל דאמר משום ר"י נשיאה מנין לשמועה רחוקה שאינה נוהגת אלא יום אחד וכו'. ולכאורה קשה

דף כ' ע"א. ת"ר קיים כפיית המטה וכו' א"צ לכפותה אחר הרגל. וכתב הרא"ש בשם הראב"ד דשמעינן מינה דאם לא נהג שום אבילות קודם הרגל בין בשוגג בין במזיד אין הרגל מפסיקו שלא יהי' חוטא נשכר, וה"ה לכל אבל שביטל אבילותו, וכ"כ הריטב"א ופי' דהנ"מ בשלא נהג כלל שום דבר אבילות אבל אם קיים אחד מדרכי אבילות שוב הרגל מפסיקו ואע"פ שהזיד בשאר, ונקט כפיית המטה לרבותא דאע"פ שאינו דבר שבגופו נמי סגי לאחשובי שכבר נהג אבילות ומיפטר. והנה הי' מקום לדון דהנ"מ אם קיים מקצת אבילות בקום ועשה אבל היכא דלא עבד מידי ורק שנמנע מלעשות דבר האסור לאבל לא חשיב דנהג אבילותו בזה, אכן בשו"ע מוכח ל"כ ממין"כ דאפילו לא נהג אלא דברים שבצינעה כגון ששמע בשבת ערב הרגל נמי קרינן ב"י דנהג שעה אחת אבילות ומיפטר ואע"ג דאין דברים שבצינעה אלא מניעה מתשה"מ ורחיצה כדאי' בס"י ת' ס"א. ומה"ט כ' בערוך השולחן דאפי' רק נמנע מת"ת משו"ה נמי כבר חשיב דנהג אבילות ומיפטר. (וקצת יש מקום לבע"ד לטעון דדילמא דוקא בשבת סגי בהכי כיון דאין אבילות אחרת נוהגת בו, אבל לא בחול דבעינן ניהוג אבילות בקו"ע, ומשו"ה הוצרך השו"ע לפרש בזה כגון בשבת, ודו"ק).

ב. ויל"ע היכא דלא נהג שום אבילות מחמת אונס ובא הרגל האם מפסיק הרגל את אבילותו דהא לא שייך טעמא

9a. פני יוסף (עמ' רנד' ד"ה ואשר)

דעריין מרת הרין מתוחה אין הזמן אחרי השבעה בגדר השלמה. אלא יש לומר דהו"ג"כ הזמן ולכן שיין אבילות אחרי זמן השבעה או דילמא יש לומר דמ"מ כיון שאין זה הזמן האמיתי הוי כגדר השלמה וכוה יש לומר דל"ש להשלים כיון דמעוזה לא יוכל לתקן.

ונראה דכזה פליגי הראשונים שהוכחנו לעיל דהראב"ד דטובר דאפשר להשלים נראה דטובר דכיון דמרת הרין מתוחה חשיב ג"כ בכלל הזמן ולא הוי השלמה דמצד השלמה אה"נ דאי אפשר כיון דמעוזה לא יוכל לתקן וכל מה שיכול לנהוג אבילות אח"כ י"ל דאף לאחר השבעה ג"כ חשיב דהוי הזמן אמנם "המאירי" והריטב"א ודעמיה ס"ל, ולא שיין לומר דהוי הזמן אלא הוי השלמה וכיון דמעוזה לא יוכל לתקן ס"ל דל"ש השלמה וד"ק.

ולפ"ז נראה לבאר בהא דנחלקו הפוסקים בחולה או באנוס שלא היה יכול לקיים דיני אבילות אי צריך לקיים אח"כ או דפטור ואפשר דנחלקו כדברינו דאי נפרש דהזמן הוא אף אחרי השבעה מסתבר דשיין לומר דיקיים דיני אבילות אף לאחר השבעה. משא"כ אי נפרש דהוי רק בגדר השלמה דהזמן עבר, מסתבר דאפילו אי נאמר דשיין להשלים זהו דוקא כשלא נהג בשוגג או במזיד. אבל כשהוא אנוס מסתברא דפטור כיון דהזמן הוא רק בזמן השבעה ואז היה אנוס. ממילא ל"ש דיקיים דיני השבעה אחרי הזמן ולכן יש לומר דפטור וד"ק.

ולפ"ז נראה לבאר הגידון שנחלקו המהר"ם והרא"ש לגבי קטן שהגדיל תוך שבעה אי נהג בו דין אבילות דהמהר"ם ס"ל דחייב ואילו הרא"ש תלמידו חולק וס"ל דפטור. ואפשר דנחלקו כדברינו דהנה אף דמלשון השר"ע נראה דנחלקו שהגדיל תוך שבעה זהו דוקא אי הגדיל תוך ל'. עיין בש"ך ס"ק ג' שהביא דהב"י פסק כרעת מהר"ם דכהגדיל תוך ל' מונה ו' ולי' ורק אי הגדיל אחר ל' בטל ממנו גזירת שלושים.

ולפ"ז אחי שפיר ביאור מחלוקתם דהרא"ש דס"ל דפטור משום דס"ל דהזמן הוא דוקא בשבעה ולא בתוך ל' ואפילו באמצע דממילא הוי

גרים. אבל הכא גברא לאו בר חיובא הוא כלל. וא"כ נימא כיון דבשעת מיתה לא היה ראוי להתאבל, יפטר עולמית. הא ליתא דאין דיחוי אצל מצוות.

אמנם הרא"ש חולק ואומר דחופס אני אותה סברא שיש לחלק בין היכא דגברא בר חיובא הוא ויומא גרים לקטן דבשעה שהיה לו להתאבל פטור מחמת קטנות מקע מינה חיוב אבילות לעולם. ודמי להא דאמר בפסחים קטן שהגדיל בין ב' פסחים, דסבר רבי נתן שני תשלומין לראשון. וכל שאינו זקוק לראשון אינו זקוק לשני. וכן נמי הא דיושבים על שמועה קרובה ד' ולי' אינה מצוה בפני עצמה, אלא תשלום לאבילות שהיה לו לעשות מיד אחר הקבורה, כשידע וכשלא ידע תיקנו דיש לו תשלומין כל שלושים יום. והיכא דידע ולא נתחייב ל"ש תשלומין מידי דהוי אחיגר ביום ראשון ותפשוט ביום שני של חג דל"ש ביה תשלומין.

והב"י הכריע כהרא"ש משום דהלכה כדברי המיקל באבל, ועיי"ש עוד שהאריך בזה הרבה. והך גידון צ"ב במה נחלקו. גם צ"ב מה שיין הך גידון למי שלא נהג אבילותו כל שבעה דקטן אכתי ליכא חיובא כלל וכמו שכתב הט"ו.

ואשר יראה בישוב הסוגיה דהנה כבר הקשינו לעיל דאין יחזק לומר דיכול להשלים והוי הוי בבחינת מעוזה לא יוכל לתקן ונראה דהנה ידוע ומפורסם דכל אבל מרת הרין מתוחה עליו. וידוע הירושלמי סוף מו"ק למה הדבר דומה לכיפה של אבנים, כיון שנתרועעה אבן אחת נתרועעה כולה ואיתא נמי במו"ק כ"ז הובא בשו"ע סימן שצ"ד ס"ד, כל שלושה ימים יראה האבל כאילו חרב מונחת לו בין כתפיו. משלושה ועד שבעה כאילו זקוף כנגדו בקרן זוית, משבעה ועד שלושים כאילו עוברת לפניו בשוק, וכל אותה השנה מרת הרין מתוחה כנגד אותה משפחה. ואם נולד בן זכר באותה משפחה נתרפאה כל המשפחה.

וחזינן עכ"פ דמרת הרין מתוחה כל אותה שנה ולפ"ז נראה דיש לחקור בכל אבל שלא נהג דיני אבילות בתוך השבעה אי יש לומר דכיון

9b. פני יוסף (עמ' רנד' ד"ה ואשר)

הגדיל חייב וכמו שכתב הב"ח. וגם אי באמצע השבעה הגדיל ג"כ יש לחייבו דלמרחו שמיידי לא בזמן חיוב שהרי הגדיל בתוך השבעה. והיה מקום לומר דהיינו דוקא בתחילת החיוב וכיון דבתחילת החיוב נפטר תו ל"ש לחייבו. אעפ"כ לרעת המהר"ם ודעמיה יש לומר דכל תוך השלושים הוי הזמן כיון שמדת הרין מתוחה ולכן חייב גם בתוך השלושים, וגם אי המיל רק באמצע השבעה וד"ק.

בזמן ומ"מ יש לומר דהיינו דוקא בתחילת השבעה היינו בתחילת החיוב (עיין בס"ז שהאריך הרבה דחלי בתחילת החיוב) ולכן כיון שבתחילת החיוב היה קטן נפטר, ל"ש טפי לחייבו כיון שהזמן הוא דוקא בשבעה היינו ובתחילת השבעה.

אמנם המהר"ם דחולק ס"ל כדברינו דכיון שמדת הרין מתוחה כל השבעה והשלושים ואף כל השנה ממילא יש לומר כדברינו דאף לאחר השבעה הוי הזמן ולכן גם אי עבר השבעה ואח"כ

10. חידושי הגר"ח (מו"ק כ.)

מו"ק דף כ ע"א. הרא"ש במו"ק מביא חידוש דין מהראב"ד דאם עבר אדם ולא נהג דיני אבילות, חייב לנהוג עוד שבעה, ומקורו מהברייתא דאם מת קודם הרגל ולא כפה האבל מטתו אין הרגל מפסיק, ואין מזה דכיון דלא נהג דיני אבילות, כאילו לא חל עליו אבילות דמי ולכן אין הרגל מפסיק, ולכן ה"ה אם לא נהג כל ד' דיני אבילות כאילו לא חל עליו אבילות דמי ולכן צריך עוד לנהוג אבילות, וכל זה לשי' הראב"ד דכל דיני אבילות רק איסורים ניהו, ולכן מחדש מברייתא זו דהיכא דלא נהג דיני אבילות כאילו לא חל דמי, וביאור לא כפה מטתו היינו שלא נהג דיני אבילות. אבל לשיטת הרמב"ם הביאור בלא כפה מטתו היינו שלא קיים מעשה קיום אבילות, ואין זה אלא דין בהפסקת הרגל דכמו דאין רגל מפסיק עד שיחול עליו אבילות מלפני הרגל כן בעינן ג"כ שיקיים דין אבילות מקודם, אבל אין זה שייך להיכא דלא נהג אבילות שיהא חייב למנות עוד שבעה, דכיון דחל עליו אבילות רק דלא קיים הדינים איסורא דעבר עבר.

11. רא"ש (פ"ג אות כט')

א"ל אצל קיים ודף כ ע"ב] א"ל אימא קיימא אימא קיימא אמר ליה אצל קיים א"ל לשמיעה חלוץ לי מנעלי והולך כלי אחרי לבית המרחץ. שמע מינה חלת ש"מ אצל אסור בנעילת הסנדל ושמע מינה שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד ושמע מינה מקצת היום ככולו **כתב הרמב"ן** ז"ל קשיא לי מאי האי דקאמר אצל אסור בנעילת הסנדל כלומר שמועה רחוקה פשיטא אלא במאי נוהגת יום אחד ופי' דאין אסור אלא בנעילת סנדל קאמר כלומר שדיו מכל גזירות אבילות בחליצת מנעלו וא"ל לילך לביתו ויכפה מטותיו ויחטוף בראשו שהרי ר' חייא לא עשה אלא חליצת מנעל ומיד הלך לבית המרחץ ולא כפה ולא עטף ואם אין לו מנעלו ברגלו צריך שיכפה מטתו או יחטוף בראשו דבעינן שיעשה מעשה היכר משום אבילות ואם היה עוסק במלאכה או שהיה רוחץ וסך או עוסק בחורה ובאחיה לו שמועה רחוקה הרי זה מפסיק שעה אחת משום אבילות וחוזר למה שצידו ומכל מקום אינו יוצא ידי חובתו בהפסק זה עד שיעשה מעשה היכר לאבילות שמקצת היום ככולו:

13. מנחת שלמה (כ: ד"ה חלוץ וד"ה שם)

גמ', חלוץ לי מנעלי והולך אחרי בלי לבית המרחץ שמע מינה חלת וכו'. עיין בשו"ע (סי' ת"ז סעי' ז') דפסק לגבי שמועה רחוקה בהרמב"ן דאין צריך לנהוג כל דיני אבילות אלא רק חליצת מנעלים, ותמוה, דא"כ מנליה לגמ' למילף מהא דאמר לשמיעה הולך אחרי כלי לבית המרחץ דשמועה רחוקה אין נוהג אבילות אלא יום אחד, דילמא נוהג שבעה רק לגבי חליצת מנעלים, ומה שנטל כלי לבית המרחץ אין זה ראייה שאין נוהג אבילות, כיון שכל דיני אבילות שיש לו זה רק לגבי חליצת מנעלים. ועיין בטל חיים שכח דמסתמא ר' חייא הלך למרחץ עם מנעלים, וקא דייק מינה שמע מינה דשמועה רחוקה אינה נוהגת רק יום אחד, דהא לאחר שחלץ שעה אחת לכשם מיד, אצל א"כ קשה לאידך גיסא דמנין להרמב"ן דסגי במה שנהג אבילות בדבר אחד, דילמא נוהג אבילות בכל מילי, ומה שהלך לבית המרחץ היינו משום דכבר עברה אבילותו, והיא תמיהה עצומה.

ואולי יש ליישב הקושיא הנ"ל דשפיר הוכיחו מהולך אחרי כלי לבית המרחץ דאינו נהג אלא יום אחד, שאם היה נוהג כל שבעה לא מסתבר להקל בדבר אחד של אבילות.

שם, ושמע מינה מקצת היום ככולו. יש להעיר להרמב"ן הנ"ל דסבר דנאבילות שמועה רחוקה לא בעי כי אם חליצת מנעלים לחוד, א"כ מאי ראייה שמקצת היום ככולו, דילמא מלכתחילה לא חייבו אותו נאבילות כי אם בשעה פורתא כמו דלא חייבוו בכל דיני אבילות.

שם, שמע שמועה קרובה ברגל וכו'. עיין בקנן אורה שהביא מהרא"ש שהביא דברי הרמב"ן שאם שמע שמועה רחוקה ברגל צריך לנהוג אבילות שעה אחת לאחר הרגל, וכחז' אלוני דמסתפינא יש לי לדון בזה, דילמא אינו חייב לאחר הרגל לנהוג אבילות של שמועה רחוקה, וכמו דמצינו גבי ליקוט עצמות ברגל דהחירו לו ללקט עצמות ברגל ואין נוהג אבילות, ומשמע דאף לאחר הרגל אין צריך לנהוג אבילות, עיי"ש. אולם יש לדחות דאין ליקוט עצמות דומה, דהרי כלל הוא דאין שמועה לליקוט עצמות משא"כ הכא.

12. שלט"ז (יב. מדפי הרי"ף)

ב כתב הרמב"ן וה"מ לענין ותשמיש המטה ובת"מ ואם גורת ז' אצל לענין גורת ז' נוהג אין לו מנעלים ברגליו צריך על אצלו ועל אמו בתספורת עד שיכפה מטתו או יעטוף ראשו שיגפרו בו חזיריו ובגיהוק עד שצריך שיעשה מעשה שניכר בו שיגיע הרגל ויגפרו בו וכן שיעשה משום אבילות ודאי אם נשאילת שלום וליכנס לבית היה עוסק בחורה או במלאכה המשחה ומונה מיום מיחה ולא או שהיה רוחץ וסך ובאח לו מיום שמועה לפיכך אם באח שמועה מפסיק שעה אחת שמועה על אצלו ועל אמו לאחר משום אבילות וחוזר למה שצידו י"ב חדש אינו נוהג אלא יום אחד אם היה לבוש תפילין א"ל אחד אף בדיון ל' וכחז' עוד לחוללן ומ"מ אינו יוצא ידי השומע שמועה רחוקה א"ל אבילות בהפסק זה וצריך לנהוג כל דין אבילות אלא דיו שיעשה מעשה שניכר שעושה בחליצת מנעל וא"ל לא עטיפה משום אבילות כגון חליצת מנעל ולא כפיית המטה ומוחר או כפיית המטה ועטיפה במלאכה ורחיצה וסיכה ומיהו בחדא סגי:

14. מגדים חדשים (כ: ד"ה אמר)

אמר ליה לשמעיה חלוץ לי מנעלי בו'.
 שמעתי צם ח"א לדקדק צמה שאמר
 לשמעיה חלוץ לי מנעלי, ולא חלץ בעצמו דהרי
 מלוא צו יותר מבשלוחו. ובפשוט אפשר כדי שלא
 ינטרך ליטול ידי, כדאיתא בשו"ע או"ח (סימן ד'
 סי"ח) דהחלוץ מנעליו צריך נטילת ידים. ומזה
 ראיה להמג"א והא"ר שם דדוקא צנוגע צידיו,
 וללא כהע"ת דכל חלוץ מנעליו אף שאינו נוגע
 צריך נטילת ידים.
וברין מלוא צו יותר מבשלוחו, לנו האחרונים אי
 נוהג בכל המלוות, או רק במלוות החיוביות.
 ובשו"ת אבני נדק חיו"ד (סימן קנג) כתב, גם
 במלוות גירושין ושחיטה וכדומה אמרינן מלוא צו
 יותר מבשלוחו ע"ש. ועיין בשדי חמד (מער' מ'
 כלל נד) בזה.

ויש לדון עוד, דלכאורה גבי אכל אין המלוא בקום
 ועשה לחלוץ הנעלים, אלא איסור בשוא"ת
 שאסור בנעילת הסנדל, וממילא לא שייך לומר
 בחליצת המנעל מלוא צו יותר מבשלוחו. וכן נפ"מ
 בזה אי חלוץ של שמאל תחילה כדרכו תמיד, או של
 ימין תחילה, עיין מה שכתבנו במס' שבת (סא א)
 דבחליצת מלוא אפשר דיש לחלוץ של ימין תחילה.
 וראיתי בחפצת ישראל ברכות (רפ"ג צבועז),
 שהביא מש"כ לו הגרע"א ז"ל, צם המפארת
 למשה ציו"ד (סימן שמא) דבאכל איכא מ"ע של
 חליצת סנדל, וכתב הגרע"א ז"ל מש"כ דחליצת
 סנדל מ"ע, ולא דהאיסור שלא ילך במנעל, כ"ל
 ראיה מר"ן ריש כתובות גבי מת אביו של חתן,
 דחייב חליצתו הוי שצ ואל תעשה שאינו מקיים
 מלוות חליצתו. והמפא"י שם חלק על זה והביא
 ראיה דנעילת מנעל מלוות ל"ת הוא ע"ש. וע"ע
 זה שכתבנו לעיל (יד צ) בד"ה אחי עשה דרבים
 כו'.

15a. רבינו דוד (פסחים ד.)

ד, א. [ש"מ אבל אסור בנעילת הסנדל] 1. תמה 2 הוא זה, וכי עדיין לא למדנו על
 אבל שהוא אסור בנעילת הסנדל 3. ויש לנו לומר שעל אבל של שמועה רחוקה אמרו
 שהוא אסור בנעילת הסנדל. והוצרכו לכך מפני שאינו אלא יום אחד ואי אפשר לו לקיים
 כל מצות הנוהגות באבל, ואמרו שאותה שעה שהוא נוהג אבלות כל מצוות שבאבל נוהגות
 בו באיסור לא תעשה, כגון נעילת הסנדל ורחיצה וסיכה וכיוצא בהן 4. ואמרו נעילת
 הסנדל לסימן ומפני שהוא לכל אדם, שאסור רחיצה וסיכה אינו ניכר אלא למי שהיה
 רוחץ או סך שהוא מונע את עצמו, או אם היה עושה מלאכה 5. וכן כל מצות שבאבל שהן

1 מחוק. 2 פירוש, שגם רוכבת וגם יושבת דינם להיות מלאים, והחסרון ברכבת ללמד בא,
 וכו"ה בחי' הר"ן ד"ה רכבת, ושם הק' לפי' ר"י שבתוס', ועי' בתוס' ר"פ. ועי'ע באוצה"ג עמ' 2
 ובפי' ר"ח כאן. רבינו לשטתו בעמ' א' ד"ה שהרי, עיין שם, כתב כאן: שאי אפשר לומר
 לשון קצרה ואע"פ שאינו של כבוד. אבל לא לשון מגונה. אבל ברש"י ד"ה רכבת:
 „למדך בחסרון זה שתתפוס לשון קצרה ואפילו הוא מגונה“. ועי' מהרש"א לרש"י. 3 רבינו
 מפרש כפי' ר"ח ועוד, ששבח לזה שאמר ואין מוסקין בטהרה. 4 וכ"פ במכתם ובמאירי
 ובר"ן. 5 וכן משמע מדברי המכתם, עי' מ"ש הר"ב נאה באוצר הראשונים, כ"ח ב' הע' 7.
 6 וכן משמע מן המאירי, עי' בג"ל ובהוצ' מכון התלמוד דף ט' הע' 91. 7 מרישומי האותיות
 ניכר שחסרה מלה זו, ובדפוסים הישנים ובכתבי היד: גוי, ושונה לארמאה ע"י הצנזור, ר' דק"ס.
 8 בס' הישר (סי' רנ"ח בד' ווינה, וסי' נ' וסי' של"ו בהוצ' ירושלים), ומובא כאן בתוס' שנץ
 ותוס' ר"פ. ועי' תוס' ד"ה אנא, ותוס' יבמות מ"ז א' ד"ה במוחזק. ועי' בחי' הרמב"ן ליבמות
 מ"ו ב' ד"ה מי. 9 יבמות מ"ו סע"ב. 10 ויקרא י"ט ל"ג. 11 בין השורות
 12 = שבידו. 13 וכ"כ התוס' כאן ושאר, אבל בתוס' יבמות שם דחו שבכל מקום נמי
 איכא רובא, שרוב הבאים לפנינו בתורת יהדות ישראלים ניהו. 14 שם מ"ה סע"א.
 1 מחוק. 2 לכל הדבור עי' בתורת האדם להרמב"ן, ענין שמועה וליקוט עצמות, עמ'
 רל"ז, ובחי' הרמב"ן למו"ק כ' א' ד"ה רב, ובטור ושו"ע יור"ד סי' ת"ב ס"ב. ועי' בחי'
 הר"ן כאן ד"ה ש"מ, שדבריו קרובים לדברי רבינו. 3 עי' מו"ק ט"ו ב': אבל אסור בנעילת
 הסנדל מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל וכו'. 4 תשמיש, מלאכה וקריאת התורה.

15b. רבינו דוד (פסחים ד.)

אסורות עליו. אבל במצות הנוהגות באבל במצות עשה כגון עטיפת הראש וכפית המטה אינו צריך⁶, שאבלות שעה הוא, אינו צריך לחזור על מצוות שבאבל אלא שיהא נוהג איסור במה שיש בו איסור לאבל. ומ"מ יש לנו לומר שאם היה עומד יחף כשבאת לו השמועה, צריך הוא לקיים מן הדברים שהוא מצווה בהן שיכפה מטתו או יעטף בראשו, שצריך הוא לעשות מעשה אבילות.

ומכיון (שאמרו) [שלא אמרו] עליו שקרע עליהם יש לנו ללמוד שאין קרעין על שמועה רחוקה, וכן אמרו בפרק ואלו מגלחין⁷ קריעה לאחר⁸ שבעה מי איכא. אלא שאמרו שם שאע"פ שאין קריעה של חיוב לאחר שבעה קורע הוא לכבוד אביו ואמו, וזה המעשה לא היתה השמועה על אביו ואמו, ואחיו ואחותו היו. ומה שנמצא בספרים אמ' ליה אבא קיים⁹, אין הגרס' כן, אלא איבו קיים גרס', שכך היה שם אביו של רב כדאית' בפ"ק דסנהדרין¹⁰. ואם הגרס' שגורסין אבא קיים אמת, יש לנו לומר שבדרך כבוד היה קורא לו אבא, כמו שהיה קורא לאחותו אמא כשאמ' לו אימ' קיימת¹¹.

והשתא דקיימ' לן דכולי¹² עלמא אור אורתא הוא. פרש"י ז"ל¹³ דאי אמרי' אור יממא הוא לא קשיא מידי דאיכא למימר דאין הכי נמי דבדיק בשית. ואין זה נכון דאור מצפרא משמע כדאמרי' ר' אליעזר בן יעקב אומ' משעת האור. ויש לפרש דאי אמרי' **17. הערה 6 (רבינו דוד פסחים שם)**

5 ואמרו נעילת הסנדל וכו'. ליתא ברמב"ן. 6 שהרי רבי חייא לא עשה אלא חליצת מנעליו, ומיד הלך לבית המרחץ ולא כפה ולא עטף (תה"א שם). ברם הרמב"ן הוסיף: „וכן במלאכה ורחיצה ותשמיש וקריאת התורה, בכולן לא נהג כלום, לפי שאין שעה אחת מתפרסמת עליו באיסור". ועל פיו פסק מרן בש"ע שם: „השומע שמועה רחוקה אין צריך לנהוג כל דין אבילות אלא דיו בחליצת מנעל, ואין צריך לא עטיפה ולא כפיית המטה ומותר במלאכה רחיצה וסיכה ותשמיש המטה ובתלמוד תורה". וזה שלא כמ"ש רבינו שבאותה שעה שהוא נוהג אבילות אסור בכל מה שהאבל אסור בו (וכן גם בחה"ר"ן). וי"ל, שבעיקר הדין מודה הרמב"ן שהוא אסור בכל מצוות לא תעשה, וכן כתב שם שאם היה עוסק במלאכה או שהיה רוחץ וסך ובאת לו שמועה רחוקה מפסיק שעה אחת משום אבילות. אלא שסובר שמיד שנהג דין אבילות בחליצת מנעליו כבר יצא חובת אבילות, שאין לאבילותו שיעור זמן והרי היא תלויה במעשה המפרסם את האבילות בלבד, ולפיכך הוא מותר במלאכה וכו' מיד לאחר חליצת מנעליו. ונראה שאף רבינו מודה לזה, ומש"כ שעליו לנהוג איסור במצוות לא תעשה מיירי בכה"ג שלא עשה עדיין מעשה האבילות, ומשכחת לה לפי מה שכתב להלן שאם היה עומד יחף כשבאת לו השמועה מתעטף כאבל או כופה מיטתו; והשמיענו שכל עוד שלא עשה מעשה האבילות שהוא אסור בכל מה שהאבל אסור בו. וכן י"ל גם בדעת הרמב"ן. ועי' בקרן אורה למו"ק (דף ג' ב' ד"ה ש"מ) שכתב שמדברי הרמב"ם נראה שאסור שעה אחת בכל דיניו. התכוון למה שפסק הרמב"ם בהל' אבל פ"ז ה"ב: „כיון שנהג אבילות שעה אחת כאילו נהג כל היום כולו, ומותר לנעול ולרחוץ ולסוך ולגלח בשאר היום וכן הוא מותר בכל הדברים". משמע שבאותה שעה עכ"פ הוא אסור לנעול ולרחוץ וכו'. וצ"ע שמרן בב"י לא עמד על מחלוקת זו שיש בין הרמב"ם והרמב"ן ופסק הלכה כהרמב"ן בש"ע. ועוד שלפי מה שהבין בקר"א בד' הרמב"ם עלינו לומר שיש שיעור זמן לאותה שעה של הנהגת אבילות, ולא נתבאר מהו, וכפי הנראה שאין לה שיעור, שברגע כל שהוא יצא ידי חובתו. ולכן מסתבר לפרש לשון הרמב"ם כפי שפירשנו דברי הרמב"ן, שמעיקר הדין הוא אסור בסיכה וכו' באותה שעה, אלא שהוא יוצא חובת אבילות במעשה אבילות אחד. 7 מו"ק כ' ב'. 8 בגמ': בלא. 9 ר' תוס' ד"ה אבא שכ"ה גי' פר"ח. ועיין בערוך ע' אבא. ועי' בתוס' ר"פ ד"ה ש"מ. 10 ה' סע"א. 11 כ"כ הרמב"ן בתה"א הנ"ל ובחידושי למו"ק (שם) ד"ה ואיבעית, עי"ש שהאריך. וד' הרמב"ם והראב"ד שאינו קורע בשמועה רחוקה אפילו על אביו ואמו, עי' בב"י שם; וד' הרי"ף שקורע, וכן הלכה בטוש"ע שם ס"ד. 12 לפנינו: דלכולי. 13 ד"ה נבדוק. 14 לטול

18. מגדים חדשים (ד"ה שמע [ב'])

(א), וכחצו דעל אצל של שמועה רחוקה אמרו שהוא אסור בנעילת הסנדל, ואמרו נעילת הסנדל לסימן ומפני שהוא לכל אדם, שאסור רחיצה וסיכה אינו ניכר אלא למי שהיה רוחץ או סך שהוא מונע את עצמו ע"ש. ולפי"ד אחי שפיר, דר"ל בשמועה רחוקה דטובג אצילות שעה אחת צריך לחלוץ מנעלי, דבזה עושה מעשה אצילות. ואה"נ שאסור גם ברחיצה, אלא דברחיצה אינו ניכר אצילותו אלא"כ היה רוחץ באותה שעה ומנע את עצמו, ולכן אמר נעילת הסנדל דזה שייך בכל אדם. וע"ע להרמב"ן בחי' למו"ק כאן, ובחורף האדם (ע' רלו) שכתב ג"כ כעין זה, והביאו הרא"ש בשמעתין (סימן כט) ע"ש.

ובאור זרוע ה"ל אצילות (סימן תיח), כתב לתרץ מה דלא קאמר גם ש"מ דאזנה טעון קריעה על שמועה רחוקה, ד"ל דדברים שהם בקום ועשה קחשיב כגון חליצת מנעל וכגון נוהג יום אחד וגם שעה אחת, ומה שלא קרע זהו שז' ואל תעשה ובכ"ג לא מייירי ע"ש. ובזה מיושב גם מה שלא אמר שאסור ברחיצה. וכחצו עוד באור זרוע שם, ושמעתי שרבינו שמעון בר' אברהם תירץ דאינו מונה אלא אותם שחלקו בהם, דאצל אסור בנעילת הסנדל דפליגי ביה שמואל בגמ' (כד א) דאמר שמואל נעילת הסנדל רשות, ובמקצת היום פליגי אלא שאלו ורבנן, ובשמועה רחוקה שאזנה נוהגת אלא יום אחד פליגי ר"ע וחכמים, כך שמעתי בשמו, ואיני מבין דשמועה רחוקה אי טעונה קריעה פליגי בה ר' מנא ור' חנינא ע"ש. וז"ב מש"כ דאצל אסור בנעילת הסנדל פליגי ביה שמואל דאמר נעילת הסנדל רשות, דהרי התם מייירי בנעילת הסנדל בשבת, והיכן מצינו פלוגתא באסור נעילת הסנדל לאצל, וז"ע.

והתניא איסי אבוב דרבי זירא ואמרי לה אחוה דרבי זירא קמיה דרבי זירא היוחסין (נע' אבוב דרבי פפא) הביא מכאן לסמוך מש"כ בספר קבלת החסיד שפירש הפרשיות ע הקבלה, וכחצו שם כי ר' זירא ור' פפא לא נדו להם אז כמו לזן סירא [שנעצרה אמו באמצעי כמש"כ בליקוטי מהרי"ל ובפשו' משב"ץ ח"ג סימ

יותר מבשלוש ע"ש. ועיין בשדי חמד (מער' מ' כלל נד) בזה. ויש לדון עוד, דלכאורה גבי אצל אין המצוה בקום ועשה לחלוץ הנעלים, אלא איסור בשוא"מ שאסור בנעילת הסנדל, וממילא לא שייך לוותר בחליצת המנעל מצוה זו יותר מבשלוש. וכן נפ"מ בזה אי חולץ של שמאל מחילה כדרכו תמיד, או של ימין מחילה, עיין מה שכתבנו במס' שבת (סא א) דבחליצת מצוה אפשר דיש לחלוץ של ימין מחילה. וראיתי בתפארת ישראל ברכות (רפ"ג בצוע), שהביא מש"כ לו הגרע"א ז"ל, שם התפארת למשה ציו"ד (סימן שמא) דאצל איכא מ"ע של חליצת סנדל, וכחצו הגרע"א ז"ל מש"כ דחליצת סנדל מ"ע, ולא דהאיסור שלא ילך במנעל, נ"ל ראיה מר"ן ריש כתובות גבי מה אצו של חתן, דדחיית אצילות הוי שז' ואל תעשה שאינו מקיים מצוה אצילות. והתפא"י שם חלק על זה והביא ראיה דנעילת מנעל מצוה ל"ת הוא ע"ש. וע"ע מה שכתבנו לעיל (יד ב) בד"ה אחי עשה דברים כו'.

שמע מינה תל"ת. עיין מה שכתבנו במס' שבת (מ' ב) בד"ה שמע מינה תלת.

שמע מינה תל"ת ב'. בספר תורת חסד להגאון בעל שמן רוקח ז"ל (כלל כו), הקשה אמאי לא אמר נמי שמע מינה דאצל אסור ברחיצה, מדאמר והולך אחרי כלי לזית המרחץ. ואי משום דרחיצה ילפינן לעיל (טו ב) מקרא, הא גם נעילת הסנדל ילפינן שם מקרא, וז"ע ע"ש. ובחסו' כאן ד"ה קורע, הקשו אמאי לא קאמר גם ש"מ דאינו קורע על שמועה רחוקה, וכחצו י"ל דאינו מציא ש"מ כי אם ממה שראינו שעשה, אצל ממה שלא ראינו אינו מציא ראיה ע"ש. אמנם הא דאצל אסור ברחיצה מוכח ממה שאמר והולך אחרי כלי לזית המרחץ, והול"ל ש"מ אצל אסור ברחיצה.

והנה תורת חסד הקשה כן לפי מה שהבין דמ"ש ש"מ אצל אסור בנעילת הסנדל, קאי אצל אצל דאסור בנעילת הסנדל, והדבר תימה דכבר למדנו מקרא דאצל אסור בנעילת הסנדל, וכן הקשה בחי' הר"ן וכן בחי' רבינו דוד בפסחים (ד'

16. שו"ע (יו"ד תב' ב')

ב וי"ה השומע שמועה רחוקה אין צריך לנהוג כל דין אבלות אלא דיו בחליצת מנעל ואין צריך לא עטיפה ולא כפיית המטה ומותר במלאכה רחיצה וסיכה ותשמיש המטה ובתלמוד תורה ואם אין לו מנעלים ברנליו צריך שיכפה מלתו או יעטוף ראשו שצריך שיעשה מעשה שניכר בו שעושה משום אבלות ואם היה עוסק בתורה או במלאכה או שהיה רוחץ וסך ובאה לו שמועה מפסיק שעה אחת משום אבלות וחוזר למה שבידו ב"א אבל אם היה לבוש תפילין אינו צריך (ג) לחליצן ומ"מ אינו יוצא ידי אבלות בהפסק זה וצריך שיעשה מעשה שניכר שעושה משום אבלות כגון חליצת מנעל או כפיית המטה ועטיפה ומיהו בחדא סגי :

19. גליון מהרש"א (יו"ד תב' ד"ה השומע)

גליון מהרש"א

אבן העזר

וט"ז וט"ח בסימן מ"ב בפשיטות. והולאה זו תמוה צעני לפע"ד דהא מובאר בדברי הרא"ש ומרדכי דשמועה קרובה מיום הקבורה מניין וכדברי הס' הסקמח הפוסקים דנפרק אלו מנלחין כתבו במעשה שארע נתענף"א

רק מהרי" ווייל סובר מיום קבורה. כנה"ג : (ש"ע ס"א) עד שיעירו בו. אם גערה מועיל בזה גם תוך ל' יש דעות בכנה"ג : (סעיף ב') השומע שמועה. עי' ט"ז סי' שצ"ז ס"ק ב' באם הוא ספק אם השמועה קרובה או רחוקה חייב להתאבל דהעמיד אותו בחזקת חי ולא אמרי' חזקה לזה שאינו חייב באבילות (בן לב ספר ג' סי' ע"ב) ועי' בב"י סי' שצ"ד ע"ה רצ"ב ד"ה וכתב א"א כו' והגהת אשר"י כתב ספק בן ט' לראשון כו' לראשון בן ד' לאחרון אחרון מתאבל ולא ראשון (ועי' ש"ש הגהת ש"ע ס"ח) ולא ידעתי מנין לו עכ"ל ב"י. וי"ל דמעמידין האשה על חזקתה שלא נתעברה עד שנשאה השני. אך ו"א דהא רוב נשים מתעברות ויולדות (ועי' תוס' חולין י"א סוף ע"ב ועי' יבמות דף ל"ז ע"א ובמחני' ברוך ק' שם) גם יש רוב נשים יולדות לחשה כדאית' שם דף ל"ז ועי' סנהדרין דף ס"ט ע"א רש"י ד"ה ויל בתר רובא. וא"כ למה לא ניוול בכל ספק בן תשעה כו' בתר רוב ונאמר שמן הראשון הוא וצ"ל כחירון הגמרא יבמות דף ל"ז ע"א רוב היולדות לט' עברה ניכר לשליש ימיה וזו הא איתרע לה רובא. אך אם מטעם רוב זה. אם כן בנשאת לשני סמוך למיתת בעלה הראשון והולד שוה משניהם או בן ד' או בן ט' הוי ג"כ ספק ומאי דחפסי במחני' ספק בן ד' כו' היינו רבותא דל"ת זיל בתר רובא שיוולדות לט'. אבל לטעם הרוב נשים מתעברות כו' יהי המחני' בדוקא. דאז איתרע זה הרוב מטעם רוב היולדות כו' אבל אם לשניהם בן ט' או בן ד'. תלינן בא' דהא ביבמות ריש האשה בתרא (דף קי"ט) אין גבול כמה שהה קודם מיתתו במדיה. וצ"ע בזה כי חדש הוא : (שם ס"ד) קורע ע"ש. ובחור"מ בשמועה רחוקה ב' דעות בכה"ג ועי' ט"ז סי' ש"מ ס"ק י"ח : (ט"ז סק"ד) הא"ך נאמר. ואין להקשות

מו"ק כ.-כ.: עניני הלכה

דף השבוע

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

יום שני ויום שלישי- בענין אבילות ביו"ט שני

מראה מקומות: רא"ש (פ"ג אות כז') #1, רי"ף (מו"ק יא:) #2, נמו"י (יא: מדפי הרי"ף) #3, טור (יו"ד ס"ס שצט') #4, שו"ע (שצט' יג') #5, ט"ז (שצט' ס"ק ז') #6, ערוך השולחן (שצט' כ-כא) #7, שלחן גבוה (או"ח תקמח' בהערה שם) #8.

יום רביעי- בענין הקובר את מתו קודם הרגל

מראה מקומות: שו"ע (שצט' א') #9, כף החיים (או"ח תקמח' לב') #10, תשובות הגר"ח (תשובה תתתשצב') #11, משנ"ב (תקמח' נג') #12, שע"צ (תקמ"ח אות לו') #13, נשמת אברהם (ב' שלז' סוף הערה ג') #14.

יום חמישי- בענין קריעה על אבי ואמו בשמועה רחוקה

מראה מקומות: שו"ע (יו"ד שמ' יח') #15, רמ"א (תב' ד') #16, ש"ך (תב' אות ג') #17, ערוך השולחן (תב' א'-ד') #18.

יום ששי- בענין להתאבל כשקרוביו אבילים

מראה מקומות: רא"ש (פ"ג ס"ס לה') #19, שו"ע (שעד' ו') #20, ערוך השולחן (שעד' יד'-טז') #21.

ענין א' בענין אבילות ביו"ט שני

1. רא"ש (פ"ג אות כז')

בד והדבחה למעשה הקוצר את מתו ברגל לא חיילא עליה אבילות אלא לאחר הרגל ונקיט שבעת ימי אבילות מיו"ט אחרון ואע"ג דלא נהיג ביה אבילות סליק ליה למנין שבעה דלא נקיט בחר הרגל אלא ששה בלכד ומאן דשכיב ליה שיכבא ביו"ט שני של יו"ט האחרון או ביו"ט שני של עשרת נהג צו אבילות דהוי יום מיתה ויום קבורה והכין אסכימו רבנן דאבילות יום ראשון דאורייתא הוא דכתיב ואכלתי חטאת היום וכתיב ואחריתה כיום מר ויו"ט [שני] מדרבנן וכיון דאבילות יום ראשון מדאורייתא ויו"ט אחרון דרבנן אתי עשה דיחיד דאורייתא [ט] ודחי עשה דרבים דרבנן ולפי דבריהם צריך לחלק באבילות דאם מת אחיו מאמו ואחותו נשואה ביו"ט שני אינו מתחבל דלא אתי עשה דיחיד דרבנן ודחי עשה דרבים. אלא הם דברי חכמים הראשונים ולמעלה (ס"ג) כתבתי שהכריעו חכמים האחרונים שאין שום אבילות דאורייתא אף ביום ראשון כי אם אנינו וראיותיהם ברורות וחזקות ולא תזוז מינה:

ליה מודים חכמים לאבא שאול: שאמרו ברחיצה עד הערב. ולערב רותך בנות או יממין עד חוש"מ ורותך בחמין: כל שבעה קרעו לפניה ואם בא להחליף. ללבוש חלוק אחר מחליף וקורע אע"ג דאזלא שעת חמוס משום כבוד אביו ולא משום חיוב קריעה: בשעת חימום. סמוך לפטירת המת: פריעת הראש. ולא גדול שער אלא גילוי הראש שמסיר עטיפת האבילות מעליו בשבת: וכן להחזיר קרע לאחריו. שבת נואר שלהם היה מסוקן כדי שהוא יכול

2. רי"ף (מו"ק יא:)

כתקנה שבת: בחמין. כגון שהחמור מערב שבת דחמין שהחמור שבת אפי' לכו"ע אסור: דקא פריס פורדא. אבל היה ולא גילה ראשו לכבוד שבת אלא עומד בעטיפת אבילותו: דברים שבצינעא. בביתו אין אחר רואהו: רבי עקיבא נשיא בראך ישראל ראש גולה בבבל: יום אחד לפני עצרת. מבטל גזירת שבעה אליבא דב"ה דאמרו לעיל בפרקין אפילו יום אחד אפילו שעה אחת נהג אבילות קודם הרגל רגל מפסיקו ועצרת דהוי במקום שבעת ימים הרי כאן ארבע עשר למנין שלשים דהא דקאמרינן רגלים אינם עולים היינו היכא דהתחיל אבילות ברגל שצריך למנות שבעה אחר הרגל אבל לענין שלשים עולה לו כדאמר לעיל בפירקין: מניין לעצרת שאע"פ שאינו אלא יום אחד שיש לו משלומי לקרבן כל ז' תלמוד לומר ביום המזות כו' ור"ה

למנין ל' הואיל ומצות ל' נהגת ברגל דהא אינו מגלח ברגל וכן הלכתא מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת: [כד.] בעא מיניה ר' יוחנן משמואל י"ג ארלות בשבת או איז אבילות בשבת אמר ליה איז ארלות רשומה חוץ ברו

היום ככולו דכל גזירת ז' עליו עד שנכנס יו"ט ופרש"י ז"ל ולערב רותך בנות או יממין עד חוש"מ ורותך בחמין וי"א דהא דנקט רחיצה לאו דוקא אלא הוא הדין לשאר דיני אבילות וחדא מינייהו נקט וכתיב הראצ"ד ז"ל דרחיצה אסורה עד הערב משום דאיפשר ליה לרמוח לאורתא משא"כ במגלחת ומכבוסת שהרי אסור לגלח ולכבס משתחשך ואע"פ שמוחר לכבס ערב הרגל מכל מקום אסור ללבוש מה שיכבס עד שמתחשך דה"ל כרחיצה והכי אמרינן לקמן [דף סז.]

3. נמו"י (יא: מדפי הרי"ף)

וכתב הרי"ף ז"ל שמי שמת לו מת ביו"ט שני נהג צו אבילות והמפרשים נסתפקו אם מתירין לו לקרוע כי היכי דמוחר צאל עניני אבילות דכחול שויה רבנן לגבי מת וקורע או דילמא כיון דספק יו"ט הוא והקורע ביו"ט לוקה דמתקן גמור הוא ואסור: מפני שאמרו שבת עולה. יש אבילות של פרהסיא קא מיבעי ליה כגון נעילת הסנדל וכיוצא בו: אמר ליה אין אבילות וכו' ואעפ"כ עולה לחשבון. כדקמני במתני' כיון דאבילות שכלנעה נהג ועוד משום דאין שבעה בלא שבת ואם אינה עולה אין לך אבילות ז' וקי"ל דאבילות ז' כדאי' לעיל:

בית יוסף יורה דעה שצט – ת הלכות אבלות בית חדש שסז

ומ"ש בדברי הרמב"ן ולפי דעתי ודעת הגאונים כיון שהיא ת א שבת אינו מפסיק וכו'. משנה נפרק אלו מגלחין (דף דרבנן וכו'. היינו לומר דהרמב"ן הוא סטור (עמ' ח-יג) כדעת י"ע): ומ"ש שאי אפשר (לשבת) [לשבעת] וכו'. הגאונים דאבלות יום ראשון דאורייתא וקאמר דלפי דעת זו יום שני פירוש קשיא ליה כיון דקיימא לן כמאן דאמר אין אבלות בשבת אלא של ראש השנה אף על גב דכיומא אריכתא הוא כיון דקדושה דידה אין דעו כמו הרגל ויהא גם כן מפסיק ומירך משום דאין שבעה בליל שבת וכן כתב הרמב"ן בספר מורם האדם (דף ע"ג ע"ג) כלומר כיון דלפינן (שם כ.) מקרא (עמוס ה') והפסוק מביאם לאלל דאבלות שבעה כלעיל ריש סימן שעה"ה אי איתא דשבת מפסיק לא אשכחן כלל אבלות שבעה וקרא למאי אמי. ואיכא למידק הלא אפילו אם ממלא לומר דשבת מחסרת אשכחן שבתה יומה 4. טור (יו"ד ס"ט שצט') כיון דיום שבעי שנו מל בשבת א' אי נמי שבע שמועה קרובה בשבת כיון שבעי שנו מל בערב שבת ב' יש לומר דהיקשא דמה חג שבעה אף אלל שבעה מקרא מלא דינר הכתוב דכלל אלל איכא שבעה: ומ"ש ועולה שהרי קצת דיני אבלות נוהגים בו וכו'. פירוש קשיא ליה אכמי כיון דאין אבלות בשבת למה הוא עולה ומירך שהרי קצת וכו'.

דאבלות יום ראשון דאורייתא ודחי עשה דרבנן וכן כתבו כל הגאונים. וכן כתב הרמב"ן (י"ט) וכתב (עמ' רכב) וכבר פירשנו (עמ' סז) שאינו קורע ביום טוב שני ופירשנו (עמ' קמב) לדעת הגאונים שאין דינן אלא בשבעה מתים המפורשים בתורה אבל באותן שהוסיפו עליהן מדברי סופרים אין מתאבלין עליהם ביום טוב ויש אומרים דביום טוב שני של ראש השנה אין מתאבלין כלל דקדושה אחת הן אף על פי שעולה אינו נוהג בו אבלות וזו היא דעת הרמב"ם (סז) ולפי דעתי ודעת הגאונים כיון שהוא דרבנן איתא אבלות יום ראשון שהוא דאורייתא ודחיא ליה הילכך נוהג בו כבשאר יום טוב שני של גליות עד כאן. ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב אלו דברי הראשונים (י"ט) אבל החכמים האחרונים כתבו שאין שום אבלות דאורייתא אף ביום הראשון כי אם אנינות וראיותיהן ברורות וחזקות ולא תזוז מינה עד כאן. ומכל מקום לא היה מוחה במי שנוהג כדברי הגאונים:

סימן ת

פרטי דינים המבוארים בזה הסימן

טעם למה אין שבת מפסיק האבלות: איזה דברי אבלות נוהגים בשבת: חזרת הפרשה מותר: אם קראו לאכל לעלות לקרות בתורה: רבינו תם היה עולה בכל פעם שלישי אף כשהיה אבל: אם שואלים בשלום אבלים בשבת בסוף סימן שפ"ה: באיזה שעה זוקפין המטות בערב שבת:

א (ה) שבת אינו מפסיק האבלות כמו הרגל שאי אפשר לשבעה ימים בלא שבת ואם היה מפסיק (ב) אם כן לא יהיו לעולם שבעה ימים. (ג) ועולה שהרי קצת

דרבנן היא איתא אבלות יום ראשון דאורייתא ודחי לה ואף על גב דגם הרמב"ם סבר (ריש פ"א וריש פ"ב) דאבלות יום ראשון דאורייתא סובר (סוף פ"י) דכיון דשני ימים של ראש השנה קדושה אחת הן הוי כאלו הן דאורייתא. ונעססת מורם האדם שדעו כמות ולפי דעתם דעריהם של הגאונים כיון שהוא מדרבנן וכו': ומ"ש בשם הרא"ש אלה דברי הראשונים אבל החכמים האחרונים כתבו שאין שום אבלות דאורייתא אף ביום ראשון וכו'. נפרק אלו מגלחין (פי' ס.) ומכמים האחרונים הללו שכתב מטאר דנריו שם (פי' ג) שהם רצו מס והרב ר' יהודה (סז): והגהות מיימיות כתב נפרק י' (אות י') שדחי הגאונים שדעריהם דני קבלה לסמוך עליהם. ולענין הלכה כיון שהגאונים והרמב"ם והרא"ש והרמב"ן והרמב"ם סוברים דאבלות יום ראשון דאורייתא כמו שנתאר נסימן ש"ח הכי נקטינן (ו'): ומ"ש רבינו בשם הרמב"ן שאינו קורע ביום טוב שני. כן כתב גם הרמב"ם נפרק י"א (ה"א) ואף על פי שכתב נמוקי יוסף נפרק אלו מגלחין (י"א: ד"ה וכתב) שהמפרשים נסתפקו אם קורע ביום טוב שני אם לאו לא שנקיין פשיטתא דהרמב"ם והרמב"ן משום ספיקא דידהו ואפילו לדידה כיון דספיקא נינהו אינו קורע דשז ואל פעשה עדיף (סח):

אלא מדכריה: יח. ענין שיושב בו. דלעיל סימן ש"ג עסיק
ב' ואין לא נהגין הכי כמו שנתבאר שם: יט. הנה ענין אבילות.
וכמו שנתבאר לעיל ר"ס שס"ה:

5. שו"ע (שצט' יג')

ומיד אחר הרגל יש לו דין שבוע שלישי יח לענין
שיושב במקומו ואינו מדבר:
יג. ויג' במקומות שעושין שני י"ט מי שמת לו מת
ביום טוב שני שהוא י"ט האחרון של פסח או של
חג או ביום טוב שני של עצרת (ו) וקברו בו ביום
נוהג בו אבילות הואיל ויום טוב שני מדבריהם
ואבילות יום ראשון שהוא יום מיתה וקבורה של
תורה ידחה עשה של דבריהם מפני עשה של
תורה (יז) אבל אם מת ב"ט שני של ר"ה וקברו
בו ביום אינו נוהג בו אבילות שב' הימים ביום ארדך
הם (טו) כמנה דברים אמורים בשבועה מתים
המפורשים בתורה שבהן מוטא להם אבל אותם
שהוסיפו עליהם כדאיתא בסימן ש"ד אין אבילותם
אלא מדרבנן לפיכך אינו נוהג עליהם אבילות בשום
יום טוב (טז) ואפי' באותם שאמרנו שנוהג אבילות
ביום טוב שני אינו קורע י' והעולם נוהגין שלא
להתאבל ב"ט שני של גלויות על שום מת אפי'
הוא יום מיתה וקבורה:

הנה דקובין דעת האומרים (י) שאין שום אבילות דאורייתא וכן
המנהג פשוט ואין לשנות (ר"ת ור"י ורא"ש):
יד. מת לו מת בערב יו"ט ונתיירא שמא לא
יספיק לקברו מבעוד יום (יב) ומסרו לעוברי
כוכבים שיוליכוהו לקברו כיון שהוציאוהו מהעיר
ונתבססה מעיני הקרובים י' חלה עליו אבילות ואם
הוא שעה אחת קודם הרגל ונהג בה אבילות במלח
לה גזירת שבועה אע"פ שנקבר ביום טוב:

ת דיני אבילות בשבת. וכו' ב' סעיפים:

א * שבת אינו מפסיק אבילות ועולה למנין שבועה [א] שהרי קצת דיני אבילות
נוהגים בו דהיינו דברים שבצינעא שהם תשמיש המטה ורחיצה * אבל
(א) דברים שבפרהסיא לא [ב] דהיינו * להסיר עטיפתו [ג] ודוקא כשהוא מעטף עטיפות
ישמעאלים כמו שנתבאר לעיל סימן שפ"ו אבל קצת עטיפה שנהגים בקצת מקומות כל' ל' אין צריך להסיר בשבת הואיל
והם לו (ד) מנעלים ברגליו (מהרי"ו סימן ה') [ז] * וללבוש מנעליו (ז) ולזקוק המטה מכפייתת
ושלא ללבוש בגד קרוע אלא מחליפו ואם אין לו להחליף (ז) מחזיר קרעו לאחריו
ה' ות"ת הוי דבר שבצינעא (א) ד אבל לחזור (ז) (ז) הפרשה כיון שחייב אדם
והגאונים אין צוה עיבוד לומר דהא שייך ליום הראשון דזה ודאי דהא בכל דלרץ מנין ימים ודאי מנין ר"ה לשני ימים רק בלא הוי הקבורה
צו"ט ראשון של ר"ה ולא לא מנין אותו הראשון או גריר אצתריה גם יום השני מחמת דיומא אריכתא חשיבין ליה משא"כ בנקבר ביום
שני. כן נראה לי בדור: ראיתי להזכיר פה מה שראיתי במקצת מקומות שקובצין מת ביום טוב ראשון ע"י עממים באין ישראלים ומחזירים
העפר למוך הקבר על המט על זיבולא במרייתא והוא איסור גמור צעיר דהרי מלאכה גמורה היא ויש צוה משום צוה ופשיטא דאסור
על ידי ישראל ע"כ יש ליזהר צוה לעשות ע"י עממים על כל צרה שלא תבוא:

ת. א. אב' דברים שבפרהסיא. דהיינו להסיר מנעליו וכו'.
וכן נהגין הכי כמו שנתבאר שם: יט. הנה ענין אבילות.
וכמו שנתבאר לעיל ר"ס שס"ה:

וכן נהגין הכי כמו שנתבאר שם: יט. הנה ענין אבילות.
וכמו שנתבאר לעיל ר"ס שס"ה:

וכן נהגין הכי כמו שנתבאר שם: יט. הנה ענין אבילות.
וכמו שנתבאר לעיל ר"ס שס"ה:

וכן נהגין הכי כמו שנתבאר שם: יט. הנה ענין אבילות.
וכמו שנתבאר לעיל ר"ס שס"ה:

וכן נהגין הכי כמו שנתבאר שם: יט. הנה ענין אבילות.
וכמו שנתבאר לעיל ר"ס שס"ה:

וכן נהגין הכי כמו שנתבאר שם: יט. הנה ענין אבילות.
וכמו שנתבאר לעיל ר"ס שס"ה:

שיח אורח הלכות תול המועד סימן תקמח חיים

באר הגולה
 * מפרש רש"י טז:
 ב משנה טז י"ט:
 ל משנה גמ' י"ח:
 טז כ: ב ר"ש טז:
 גמ' טלמודי דמקדש:
 קים כפ"ס חמשה:
 ג טז משנה:

ועבדיו עושים לו בצנעה בתוך ביתו ואין צריכים לנחמו אחר הרגל 'מנחם הימים שנחמוהו ברגל: ז' ימת לו מת קודם הרגל ונהג אבילות לאפילו שעה אחת לפני הרגל בטלה ממנו גזירת שבעה ימי הרגל עולים למנחם שלשים הרי שבעה לפני הרגל והרגל ומשלים עליהם עד שלשים ודוקא שנהג אבילות באותה שעה אבל אם שגג או הזיד ולא נהג אבילות או שהיה סמוך לחשיכה ולא היה יכול לנהוג אין הרגל מבטל האבילות ודין קובר מתו ברגל: ח' יאם נהג שבעה ופגע

כף החיים

נהג כפיית המטה או אחד מדברים השייכים לשבעה בטלה ממנו שבעה אף שלא חלק מגעליו. אבל אברהם אהרן ט', משנה ברורה אות כ"ז. והא דרגל מבטל גזירת שבעה ושלשים היינו דוקא מה שנוגע לכבוד החיים, אבל מה שהוא לתועלת נשמת המותם כגון לענין קריש והדלקת הנר לא שייך ביטול. נחלת שבעה סימן

10. כף החיים (או"ח תקמח' לב')

(א) שם. ימי הרגל שלשים למנחם שלשים. שהרי דין שלשים דהיינו גיהוצ ותפירות נהגין ברגל כמ"ש ביורה דעה סימן שצ"ט סעיף א' יעו"ש. וחתן שנשא אשה בערב הרגל ובתוך הרגל מה לו מת פסק כתשובת משאת בנימין הנז' דאף על גב דחתן דעלמא שאירע לו אבילות בתוך שבעה ימי המשתה אין מותר שלשים אלא אחר ימי המשתה מטעם דהוא עדיף מימי הרגל דמותר בגיהוצ ותפירות כמ"ש ביורה דעה סימן שצ"ב, חתן זה דימי משתה שלו ברגל וממילא אסור בגיהוצ וכו'. ימי הרגל עולים לו למנחם שלשים יעו"ש. מיהו ה"ט' ביורה דעה סימן שצ"ט ס"ק ב' ובסימן זה ס"ק ב' חלק עליו וכתב דגם כאן ימי הרגל אין עולים לו למנחם שלשים יעו"ש. וכן פסק חכמת אדם כלל קס"ט אות ט"ז, משנה ברורה אות כ"ז:

(ב) שם. או שהיה סמוך לחשיכה וכו'. היינו כשכא לשאול בבין השמשות או בזמן התוספת שמוסיפין מחול על הקודש או שידע הדן שאין להתאבל סמוך לחשיכה, אבל בעבר או סבור דמותר ונהג קצת אבילות נפטר מהאבילות. שו"ת בית יהודה חלק ב' סימן נ"ז, ברכי יוסף ביורה דעה סימן שצ"ט אות א', סידור בית עובד בדיני אבילות ברגל אות ג':

(ג) שם. ודין כרין קובר מתו ברגל. דהיינו שנהג בו דברים שבצנעה ומתחיל למנוח שבעה אחר הרגל וימי הרגל עולים לו למנחם שלשים וכמ"ש לעיל סעיף א' יעו"ש:

שנעשה אבל, והכא מותר אפילו כימי אבילות. כן משמע בבבאורי הגר"א. וכן כתב משנה ברורה אות כ"ג:
שם. ועבדיו עושים לו בצנעה בתוך ביתו. ודוקא עבדיו עושים לו בצנעה בתוך ביתו, אבל אחרים שהם מושכרים לו למלאכתו אסורים לעשות לו כבידו אפילו בצנעה. בית דוד חלק אורח חיים סימן שט"ו:

(ד) שם. עושים לו בצנעה בתוך ביתו. ושוותי של אבל שמת לו מת ביום טוב פסק הגאון מהר"ש מפרגא לאסור לפתוח חנותו כמו בשאר אבילות. אליה זוטא. וד"ל אף על פי שמת ביום טוב לענין זה חשבינן מאחר הרגל ודינו כמ"ש ביורה דעה סימן ש"פ סעיף כ"א יעו"ש. מיהו באליה רבה אות ו' כתב רשותי של אבל שמת לו מת בראשון דחול המועד מותר לעסוק בחנות מיד אחר המועד ולא כמו בשאר אבילות. וכן פסק חכמת אדם כלל קס"ט אות ב'. ומיהו מה שכתב עוד שם חכמת אדם להקל דאפילו מת בערב יום טוב אחרון מותר לשותף לפתוח החנות מיד אחר המועד, כתב עליי משנה ברורה אות כ"ד והפריז על המדה ודיינו אם נקיל כהאליה רבה יעו"ש:

(ה) שם. ואין צריכים לנחמו וכו'. וכן אין לנחם האבל בערב שבת דאחר הרגל קודם ברכו אם כבר עבדו שבעה ימים ממיחת המט. (מ"ט) [מנחם] כסם תוספת יום טוב, אליה רבה אות ד', בכרי יעו"ש, משנה ברורה אות כ"ה:

(ו) סעיף ז'. אפילו שעה אחת וכו'. לא דוקא שעה זמנית ממש אלא שינוהג אבילות כל דהו ואפילו חלץ מנעליו לחד שנהג בזה קצת אבילות די בכך והרגל מפסיק האבילות. שו"ת משאת בנימין סימן ע"ד, ט"ז ביורה דעה סימן שצ"ט ס"ק א', ש"ך שם ס"ק א', מגן אברהם בסימן זה ס"ק ט', אליה רבה אות ח'. ולא דוקא חליצת מנעל אלא הוא הדין אם

11. תשובות הגר"ח (תשובה תתתשצב')

ש. כתב המחבר (סי' תקמ"ח סעיף ז') וז"ל, מת לו מת קודם הרגל ונהג אבילות אפילו שעה אחת לפני הרגל בטלה ממנו גזירת שבעה כו' ודוקא שנהג אבילות באותה שעה אבל אם שגג או הזיד ולא נהג אבילות כו' אין הרגל מבטל האבילות כו' עכ"ל, יש לשאול, כשיש לו ההשות לנהוג האבילות קודם הרגל והוא רוצה לישב שבעה ממש (וכגון שחפץ בזה כדי שיגיעו העולם לנחמו) האם מותר לו בכונה שלא לנהוג אבילות קודם הרגל או לא. (ואם מותר יש לשאול אם זה בכלל מש"כ המחבר 'או הזיד').

הלכות חל' המועד סיון תקמח תקמט

באר הגולה כב:

כ. יאם עשרה ימים אחר התג שמע שמת לו מת בערב התג. אף על פי שאם נמנה שעה אחת לפני התג שבעה, ושבעת ימי התג ויום שמיני עצרת עשרים ואחד ועשרה ימים אחרים הרי שלשים ואחד. אין לזה דין שמועה וחוקה, אלא דין שמועה קרוקה. (ג) שאין הרגל עולה למי שלא נהג אכלות קדם לו כלל. וכל שכן למי שלא היה יודע שמת לו מת:

כ רבנו יוחנן בריה דרבי
בון פלי וקאמר וכו'
קרב הוסיף בשר
היה נהנה.

הלכות תשעה באב ושאר תעניות

תקמט להתענות ארבעה צומות. וכו' ב' עשרים:

א. (א) חייבים להתענות בתשעה באב ובשבעה עשר בתמוז י"ט ובג' בתשרי ובשבעה בטבת. (ב) מפני

באר היטב

קצת בעלי בתים לישב על הארץ בלילה שעה אחת, והוא שעות נוסף, אלא אם כן שבע שעות וחצי, בשבת שאז נהג אכלות שעה אחת בלילה, ולא בבית. אין יורה דעה סימן חב ענין קטן ר' מה שכתוב שם:

ו. ובג'. והוא בבית יוסף בשם רבנו יוחנן, דבראש השנה נהג גזילה ונחמה הנחמה על יום חל, ולפי זה היה נראה דאם יש סילה בעומ גזילה דאין צל ברית התענה עד הלילה כמו בתענה באב שחל בשבת ונחמה ליום ראשון, אבל יש לחלק, והנה נראה לכל הדין במוקדו דאין ראוי שיעקר התענה של תשעה באב חל בשבת אלא שיענה על כן בשבת יום, מה שאין כן בעומ גזילה דשם הראשון נחמה ונחמה נהגה ליום ראשון, וכן שכתב סמ"א דאמרין בפרק קמא ומהלך רבי נטע וכו' והוא לעקר חשקה באב וכו' הואיל ואין ראוי שיעקר חשקה באב וכו' ואם איתא דצום גזילה חשיב נחמה אם כן רבי ספקא איד לא דער צום גזילה, אלא על כרחי' דאמר דהנהגה כן קבלו עליהו לעשותו לשלם כיום שנתנו בו כסף ולא חשיב נחמה, אין יד אחרת. מי ששעה ואכל בהם יחננה שני וחמישי ושני. סמ"א: ג. מפני. כדי לעורר הלבבות להשיקה, וכו':

שערי תשובה

סו. וכו'. כל כור חייב מה שכתב בשם רש"י, וכן כאלה רבה שראש יוסף סימן להחריף
כין שאלו ביום שאר כו. אין שם:

12. משנ"ב (תקמח' ג')

מכאן נזרע שבעה ואחריו, כתב הפרי סגור, קריש יש לומר, דאין הרגל מכלל, ויש לו דין שבעה ושלשים, אפילו נהג שעה אחת לפני הרגל, אין שם: ב. (ג) שאין הרגל עולה וכו'. ומכל מקום ילדה ל"שמת לה מת שחיבת להתאבל עליה, והוא הדין שאר חולות, ואי אפשר להן להתאבל מחמת חלישותן, כיון שהם ידעו מזה אך מחמת אנס אי אפשר להן לנהג אכלות, והרגל פגע בתוך שבעה, כשל מהן גזירות שבעה, והוא הדין לענין שלשים, והנה דיעי הפוסקים השקלים למיין זה סבאור הכל כיוצא דעה סימן שצט, אין שם:

תקמט א. (א) חייבים להתענות וכו'. והוא מדברי הנביאים, בדכתיב בקרא (זכריה ח), צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי וגו', ואמר חז"ל צום הרביעי זה שבעה עשר בתמוז שהוא בחודש רביעי למנין החודשים, וצום החמישי זה תשעה באב שהוא בחודש החמישי, וצום השביעי זה צום גזילה שהוא בחודש השביעי, וצום העשירי זה עשרה בטבת שהוא בחודש העשירי, וכל אלו הימים כל ישראל מתעצנים בהם מפני הצרות שארעו בהם, "כדי לעורר הלבבות לפסח על דרכי התשובה, ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה עד שנגרם להם ולנו אותן הצרות, שבוכרן הדברים אלו נשוב להטיב, כמו שנאמר,

והתחזו את צונם ואת צון אבותם וגו' וכלן חייב כל איש לשום אל לבו באותן הימים ולפשפש במעשיו ולשוב בהן, כי אין העקר התענית, כמו שכתב באנשי ינות, וירא ר' את מעשיהם, ואמר חז"ל, את שקם ואת תעניתם לא נאמר, אלא את מעשיהם, ואין התענית אלא הקנה לתשובה, לכן אותם האנשים שבעה מתעצנים חולכים בטיל וכדברים בטלים, תפשו השפל והחיו העקר, ומכל מקום אין לסמוך את עצמו בתשובה בלבד, כי ימים אלו הם מצות עשה מדברי הנביאים להתענות בהם, וכמו שכתבנו למעלה: (ב) מפני דברים הרעים וכו', כי בשבעה עשר בתמוז ארעו בו חמש צרות, בו נשתבזו הלוחות כשרד משה מן ההר, כמפרש בפרק, ובטל התמיד עז מלוקריב בבית הראשון, והבקעה העיר בחרבן בית שני, ושרף אפוסטמוס הרשע את התורה, והעמר צלם כהיכל, ובחשונה באב היה ב חרבן הגדול, שנחרב בו הבית הראשון וגם השני, ובה היום נגזר על אבותינו שבמדבר שלא יבנו לארץ, ובה היום נלכדה עיר גדולה וביתר שמה, והיז בה אלפים ורובבות מ ישראל ונפלו בלם כדי העמים ותהרגו כלם, והיה צרה גדולה כמו חרבן בית המקדש, ובה בזה הסוכן לפירענות חרש טורטורוסוס הרשע

13. שע"צ (תקמ"ח אות לו')

18. ערוך השולחן (תב' א'-ד') עה קרובה ורחוקה. ובו י"ז סעיפים:

א"צ לקרוע בשמועה רחוקה, ובאביו ואמו קורע לעולם מפני כבודם וכמ"ש בסימן ש"מ (ס"ו). ועל שאר קרובים שא"צ לקרוע אסור לקרוע, דאין זה חומרא שנאמר שמחמיר על עצמו, דאסור משום כל תשחית, ורק על אדם גדול בתורה אם רוצה לקרוע בשמועה רחוקה מותר דעושה כן מפני צער התורה שנחסר במיתתו, ודווקא כשהוא היה נותן ונושא עמו בדבר הלכה והיה מתיירא מחריפותו ובקיאיותו [ש"ך סק"ג], וכן על רבו שרוב חכמתו ממנו קורע עליו אפילו בשמועה רחוקה כמ"ש בסימן ש"מ (ס"ג) ע"ש:

ד ועוד יש חילוק, דבשאר קרובים בשמועה רחוקה נוהג שעה אחת ושוב אין עליו שום דין אבלות, אבל באביו ואמו באלו הדברים שאין תלום בשלשים כמו לספר דאסור עד שיגזרו בו חבריו וכן בשאלת שלום וליכנס לבית המשתה דאסור י"ב חדש גם בשמועה רחוקה הדין כן, דלענין דיני שלשים הוי לאחר שלשים שמועה רחוקה ולא לדיני י"ב חודש, אך שמונה מיום המיתה ולא מיום השמועה, דלאחר שלשים לא מקרי יום שמועה שימנה ממנו, ולכן אם באה לו שמועה דאביו ואמו לאחר י"ב חדש נוהג שעה אחת ודיו ובטלה ממנו כל דיני אבלות, וי"ב חדש על אביו ואמו הוי כשלשים בשאר קרובים בכל דבר:

ה כבר נתבאר דהא דצריך לנהוג אבלות שעה אחת בשמועה רחוקה אינו בכל דיני אבלות אלא באחד מהפרטים שבהם, כגון לחלוץ מנעליו, וא"צ לא עטיפה ולא כפיית המטה ומותר במלאכה וברחיצה וסיכה ותשמיש המטה ותלמוד תורה, וגם אין סעודת הבראה בשמועה רחוקה, ואם אין לו

א-ד א מי שבאה לו שמועה שמת לו קרוב שצריך להתאבל עליו, אם בתוך שלשים יום הגיע לו השמועה אפילו ביום שלשים עצמו, הרי זו שמועה קרובה וחייב לנהוג שבעה ושלשים מיום השמועה, וקורע ואסור בתפילין ביום ראשון ומברין אותו ואסור בתספורת שלשים יום מיום השמועה, כללו של דבר יום שמועה כיום קבורה, ואם מת ביום ראשון ונקבר ביום שני או ביום שלישי מקרי שמועה קרובה שלשים יום מיום הקבורה שאז חלה האבלות. וזה שאמרנו דגם ביום שלשים מקרי שמועה קרובה, אע"ג דביום שלשים אמרינן מקצת היום ככולו כמ"ש בסימן שצ"ה (פ"ס) וא"כ כששמע ביום שלשים באמצע היום נאמר דהוי שמועה רחוקה, דאינו כן דדווקא כשנהג אבלות אמרינן מקצת היום ככולו ולא בשלא נהג [פרישה (פ"ק)], דכללא דמילתא דיום שלשים כלפני שלשים בין לחומרא כבנדון זה ובין לקולא שלא להתאבל על תנוק שמת ביום שלשים כמ"ש בסימן שע"ד (ס"ו) [ועיין בסעיף י' מש"כ לענין מימה וקנורה]:

ב ואם באה לו השמועה ביום ל"א, אפילו בלילה השייך ליום ל"א, מקרי שמועה רחוקה וא"צ לנהוג אבלות רק שעה אחת, ולא דווקא שעה שהוא אחד מכ"ד במעת לעת, אלא איזה עת, ולא כל דיני אבלות, איזה פרט מאבלות ינהוג שעה קלה כמו שיתבאר, ואין חילוק בין שמע ביום לשמע בלילה דאפילו שמע בלילה ונהג שעה קלה באבלות דיו, ואפילו על אביו ואמו די בשעה אחת כמפורש בגמרא [כ.] ע"ש:

ג ורק בשני דברים יש חילוק בשמועה רחוקה בין אביו ואמו לשאר קרובים, דבשאר קרובים

ענין ד' בענין להתאבל כשקרוביו אבילים

19. רא"ש (פ"ג ס"ס לה')

ויפוקסת אלל כופה מטמו ונוהג עמה אצילות וכן היא שמת חמיה וחמותה אינה רשאה להיות כוחלת ופוקסת אלל כופה מטמה ונוהגת עמו אצילות ומינא ארך אע"פ שחמרו אינו רשאי לבקו את אשתו להיות כוחלת ופוקסת בלחמ אמרו מחוגם לו כוס ומתענת לו המטה ומרחת לו פניו ידיו ורגליו קשיא אהרדי דשמעט שאינו נוהג עמה אצילות מדקמי מרחת לו פניו ידיו ורגליו^א אלמא דלעו נוהג עמה אצילות וקסם ורחמס פניו ידיו ורגליו הוי בחמין בלחמא בפרק במה מעליקין (דף סה:) על ר' יהודה דבא אילעאי שהיו מביאין לו עריבה של חמין ורחק דכ פניו ידיו ורגליו וכן אמר שמואל (שבת דף קס:) יפה טיפת זון שחרית ורחיט פניו ידיו ורגליו בחמין ערבית וכו' והראב"ד ז"ל דקדק מדלא קמי בזה וכופה מטמו ונוהג עמה אצילות דקדמי ובקמייתא אלל לאו ש"מ כאן בחמיו ונחמיתו וכאן בשאר קרובים שמע מיניה מינא נמי הכי לא אמרו בכבוד אשתו אלל חמיו וחמותו ואחיהם נהגו להקל באצילות של המתאחילים עליהם וסומכים על זה דמשמע שחמיו מתאחל אלל משום כבוד האצילים והמתאחילים עליהם לחמול על כבודו אין צריך להחמול עמו והאידנא לא האצילים מוחלים על כבודם^ב ולכן נהגו להקל:

לה ת"ר כל האמור צמורת כהנים כהן מיעטמ להם * אבל מתחביל עליהן ואלו חן אביו ואמו בנו ובתו ואחיו ואחותו ואשתו הוסיפו עליהן אחיו ואחותו בתולה מתמו ואחותו נשואה בין מאביו בין מאמו וכסס שהוא מתחביל על אשתו כך אשתו מתחבילת עליו ואשתו אשתו כשרה ולא פקולה ודוקא אשתו אבל קרובים אפילו פקולים כדמס (יבמות דף כג.) ובנו לכל דבר חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הגנכרית וכל שמתחביל עליו מתחביל עמו בנים כי הו' דאמר ליה רב לתיא בריה וכן א"ל רב הונא לרבה בריה חלופה נהוג אצילותא שלא בחנפה לא מתהוג אצילותא כשמתו חתיהן אמרו לן שאין צריכין לנהוג אצילותא אלא בפני נשותיהן אבל קרובה קורע בשעת מיתה או מיד ששמה אפילו שלא בניה דלאמרין גבי אחימור שקרע שלא לפנינו ב' נו' משום דשקרו קרובה בשעת חייוס ולא אחיו כדכדא אשתו אחו חתיה ומתו אבל אחי דשקרו ואחותה לא. דתיא מי שמת אחיו ומתו אינו רשאי לבדוק את אשתו להיות כוחלה

יורה דעה שעד הלכות אבילות

מקורוים שלטו מעמל להם אלף א"כ הם שלמים גדעליע פ"ס הקדוש : ב. אוליין
במחצת בר. כל"ז ור"ל דלואיין במר רוב העזורים ושינס המלוים שם לו במר
שדל פי סג מלוא וכל אוליין במר העיר הקדוזה אפי' בקדוזה דמוכח אלף במר
יח פ"י פ"ח ס"ק ח' : ב. שנוכל אומר ב"ה קבוה בר. כגון שידוע שהיו כאן ט' עזובי
ם היו ישראל קרובים למקום המת המטה וקבורה. דוקם עיני :
מת קודא אותם והם עונים לו ובאים (ב) עד אחר שבת הראשון.
מת מצוה שיטמא עליו כהקן אלף כחב מ"ח וי"ל ש"ס שלין נכנסין
ם קבורים כאן ב"ה העיר וז"ל אם י"י א"כ (ג) צרכו מושב את ידיו.
(לשון מבין בתלמי' וראשי בהלכות טומאה :

אֵלֶּיךָ מוֹלָה שֶׁקִּבְּרֻהוּ כִּן בְּשֶׁכֶר אֵינוֹ חַיִּיב לְשׁוֹר מִשְׁלֵו אֲלֵם מִטַּעַם אֵם יִלְדֵהּ (נ"י פֶּרֶק הַשֵּׁשֶׁי)
 וְיִבְרָאָה [א] (8) כִּי הִנֵּה אֵלֶּיךָ יִשְׁעִי אֵם עֹבֵד כִּכְבֹּשׁ אֵם יִסְרָאֵל הוּא (2) אֲדוֹלִיךְ כִּתְרִי
 אֵם שֶׁ אֵם (2) אֵלֶּיךָ כֹּל לִנְחֵר כֹּל קִעוֹת מִתְהַלֵּה עַל מַחֲלֵה (ב"ר) יִשְׁרָאֵל בְּשֶׁם שְׁמוֹת הַדְּבָרִים: אֲדוֹלִיךְ
 שֶׁחֲבַתְהֵן מִיִּטְמֵא לָהֶם שֶׁהֵם אֲבִירֵי וְאִמּוֹ וּבְנֵי וּבָתֵּי וְאֲחִירֵי וְאֲחֻזֹּתֵי
 גִּזְלָה וְאֲשֶׁתֵּי מִתְאַבְּלִים עֲלֵיהֶם יִעֲוֹד הוֹסִיפֻי עֲלֵיהֶם אֲחִירֵי מִאִמּוֹ
 כִּין בְּתוּלָה כִּין נְשׂוּאָה וְאֲחֻזֹּתֵי נְשׂוּאָה מֵאֲבִירֵי שְׁמִתְאַבְּלִים עֲלֵיהֶם
 אֵין כִּתְרֵן מִיִּטְמֵא לָהֶם (ו') וְכֹשֶׁם שֶׁהוּא מִתְאַבֵּל עַל אִשְׁתּוֹ כִּךְ הֵיאֵם
 (ו') וְדוֹקָא אִשְׁתּוֹ כִּשְׂרָה נְשׂוּאָה אֲבֵל פְּסוּלָה אֵם (2) אֲרִיסָה לֹא אֲבֵל
 וְיוֹ וְדוֹקָא אֲפִילוֹ הֵם פְּסוּלִים מִתְאַבְּלִים עֲלֵיהֶם חוּץ מִשְׁלֵו וּבְתֵי אֲחִירֵי
 וְאֲחֻזֹּתֵי מִשְׁפַּחָה וּבְתֵי שְׁאֵירֵי מִתְאַבְּלִים עֲלֵיהֶם:

תגיד הוא ובניו או עבד שנשתחרר הוא ואמו אין מתאבלין זה על זה

מתאבל עליו מתאבל עמו אם מת לו מת ודוקא בעודו בפניו אבל
אין צריך לנהוג אבלות חוץ מאשתו שאע"פ שמתאבל עליה אינו
ע"פ אלא על אביה או על אמה משום כבוד (ג) חמיו וחמותו אבל על
או בנה ובתה מאיש אחר אינו מתאבל עמה (ד) וכו"מ אינו יכול לבושה
ל יכולה לטווג לו הכוס ולהציע לו המטה ולרחוץ פניו ידיו ורגליו
בה מתאבלת עמו אלא כשמתו חמיה או חמותה "אבל שאר קרוביו
שמתו אינם מתאבלת עמו :

א. וטען להקל בצניעות זה של המתאבלים עמו דלן זה אלא משום כבוד המתאבלים ועשני מחול וכן טען האידען שלא להתאבל כלל עם המתאבלים (טור בשם הראי"ה שהוא בפרק אי"ב המתיארים (מסעיני פ"ב) [7] ומ"מ (הגו שכל קרובי ⁽⁸⁾ התם ⁽⁹⁾ הפסולים לדינו ⁽²⁾ ע"ה שם (ה) הראשון שלם ורואים ⁽¹⁾ ואין משנים ⁽¹⁾ קלם בגדיהם ככל שכלל נענינים אחרים והעיקר כמו שכתבנו קודם זה והשמות (קרובי) א"ז שהיה המיתה אבל בשמות

שפתי כהן

[illegible]

ורמב"ן בתי"ד והגמיי פ"א וכל המחמיר בזה ה' אינו אלא מ
 (ה) לעדות מראים קצת אצילות בעלמן כל (ה) שבע הראשונה
 שבת (גדולי אושטרליין נהגו כך) יש מקומות שנהגו עוד להחמיר

362

באר הגולה

[illegible]

דגול מרבבה
 אי"ח סימן ל"ה דף י"ט ע"א
 שרמ"א כאן נמשך אחר דברי
 רש"י :

(סימן שע"ר ספ"ד ר' בה"ג)
 (*) ואין פשוט קצת בגדדים.
 והפ"ד וכן בד"מ לא נזכר לשון
 זה ולדעת שטות סופר הוא
 בלא חן גרס להפ"ד סוף ס"ק
 ו' להפ"ד גם הוא על המ"ב
 חסם זה לשון הד"מ שכל
 אותן שם פשוט עדות לתת
 דרישן לשטת מקומו וכן לא
 תחליפו בגדיהם וכו' וכן הוא
 חס"ד והמ"ב להקל בזה לענין
 לשטת מקומו וכן לענין קריית
 שתי הד"ן אין מתחלפין עמו
 ולכן ע"פ"ס אין לזה מדרש
 המ"ב:

לחם הפנים
(סימן שע"ד סעיף ו' בהג"ה)
הפסולים לו לעדות כו'.

השלחן

הלכות אבילות סימן שעד

ערוך

תסד

כמו בשאר שבת, ויש מקומות שנהגו עוד להחמיר בעניינים אחרים והעיקר כמו שכתבתי. וכל זה בשמועה קרובה או שהיה אצל המיתה אבל בשמועה רחוקה אין לאבלות זה מקום כלל, ומי שרוצה להחמיר על עצמו להתאבל על מי שא"צ או ללבוש שחורים על קרובו אין מוחין בידו. עכ"ל. ויש שאין נוהגים בזה ויש שכתבו מנהגים אחרים בזה [עין ש"ך סק"י, ואלו ה"טעם (סק"י)], והיכי דנהוג נהוג והיכי דלא נהוג לא נהוג כי מדינא אין כאן שום עיקר, ובסתמא ינהוג כרבינו הרמ"א שאחריו אנו הולכים:

י' תנוק כל שלשים יום ויום שלשים בכלל הרי הוא ספק נפל, ולכן כשמת אין מתאבלין עליו דאע"ג שהוא ספק מ"מ ספק אבלות לקולא, ואפילו להרמב"ם שסובר דאבלות יום ראשון דאורייתא מ"מ כל שלשים יום הוא בחזקת נפל כמו שכתב הרמב"ם (ס"ט) בפ"א דין ו' דכל שלא שהה שלשים יום ה"ז בחזקת נפל אפילו מת ביום שלשים אין מתאבלין עליו. עכ"ל. ואפילו גמרו שער וצפרניו, ומשלשים ואילך מתאבל עליו אלא א"כ נודע שהוא בן שמונה חדשים דאז אין מתאבל עליו, וכן להיפך אם ידוע לו שכלו לו חדשיו כגון שבעל ופירש ונולד חי לתשעה חדשים גמורים אפילו מת ביום שנולד מתאבלין עליו. והנה אע"ג דדבר ברור הוא דרק מדרבנן מחזקינן לולד עד שלשים יום בחזקת נפל כמו שכתב הרמב"ם עצמו בסוף פ"ב מיבום (ה"כ) ובארנו זה לעיל בסימן ט"ו סעיף י"א, מ"מ כיון דבהכרח להחמיר בכמה דינים מפני זה ולכן א"א להפליג אבלות מכל הדינים, אך לרוב הפוסקים דעיקר אבלות מדרבנן אתי שפיר בפשיטות:

יח אשה שנשאת אחר גירושין קודם שלשה חדשים לבעל וילדה ולד ספק בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון שניהם מתאבלין עליו, והטעם שמחמירין בספק זה משום דגנאי הוא לו שלא יתאבלו עליו ולכן בהכרח ששניהם יתאבלו [נ"ו סק"ג]. וכתב רבינו הב"י בסעיף ט', יש מי שאומר דתאומים שמת אחד מהם תוך שלשים יום והשני חי ומת אחר שלשים יום אין מתאבלין עליו. עכ"ל. ויש שפירשו דאין מתאבלין על השני, ואין לזה שום טעם אלא טעות יש כאן וכצ"ל והשני חי אין מתאבלין עליו, כלומר על הראשון דלא תימא כיון דהשני חי מסתמא גם הראשון כלו לו חדשיו דאין זה ראייה ד"ל דנתעברה עם החי קודם שנתעברה עם המת [ש"ך סק"ט, וט"ז סק"ד] וכן עיקר. ודע דכשמת ביום

מתאבל עמה משום כבוד חמיו וחמותו, וכן היא אינה מתאבלת עמו אלא כשמתאבל על אביו או על אמו משום כבוד חמיה וחמותה, אבל כשמתו שארי קרוביו אינה מתאבלת עמו וזהו ג"כ דעת הרמב"ם, ואף שהרמב"ן ס"ל דהיא מתאבלת עמו על כל קרוביו כמו שכתב הטור בשמו"ע, מ"מ פסק רבינו הב"י בסעיף ו' כהרמב"ם דכן משמע פשוטא דגמרא. ואמרו חז"ל שם כשהיא מתאבלת על קרוביה אינו יכול לכופה להתקשט אבל יכולה למזוג לו הכוס ולהציע לו המטה ולרחוץ פניו ידיו ורגליו כיון שהוא אינו באבלות כמ"ש, אבל כשמת אביה או אמה אינה יכולה לעשות לו דברים הללו כיון שגם הוא

21. ערוך השולחן (שע"י יד' - ט"ז)

יד וכיון דאבלות זו אינו אלא מפני כבוד האבל כמ"ש, לכן כתבו הרמב"ן (פורת האדם ענין קריית), והרא"ש (ש"ס פ"ג ס' לה) דהאידנא לא נהגו באבלות זו דכיון שאינו אלא בשביל כבוד האבל ואם רצה האבל למחול על כבודו כבודו מחול וא"צ להתאבל עמו, והאידנא כל האבלים נוהגים למחול על כבודם ולכן נהגו להקל [טור], ויראה לי דהאידנא אף אם יאמר האבל שאינו מחול ורוצה שקרובו יתאבל עמו בפניו כפי דינא דגמרא לאו כל כמיניה כיון דכבר נתבטל מנהג זה, ועיין בסעיף ט"ו:

טו וזה לשון רבינו הרמ"א (פ"ו), וי"א דהאידנא נוהגין להקל באבלות זו של המתאבלים עמו דאין זה אלא משום כבוד המתאבלים ועכשיו נהגו כולם למחול, וכן נוהגין האידנא שלא להתאבל כלל עם המתאבלים וכל המחמיר בזה אינו אלא מן המתמיהין. עכ"ל. ואינו כמכבד אבליים אלא כלועג להם [ש"ך סק"ה] אע"ג דמי שרוצה להחמיר ולהתאבל על מי שאינו צריך הרשות בידו כמו שכתב רבינו הרמ"א ויתבאר לקמן, זהו כשרוצה לנהוג באבלות גמורה אבל בזה שיתאבל רק לפניו הוא כלועג לאבל [ס"ט]. ועוד יש לחלק בין כשעושה הדבר מצד רצון בעלמא דכזה הרשות בידו ובין שעושה מצד הדין וכיון שכבר נתבטל זה הוא כלועג בעלמא [עין גלר ה"טעם סק"ז], והנהוג האבלות ינהוג רק לחומרא ולא לקולא כמו שלא לעסוק בתורה וכיוצא בזה:

טז ערך כתב (ס"ט) דמ"מ נהגו שכל קרובי המת הפסולים לו לעדות מראין קצת אבלות בעצמן כל שבוע הראשונה דהיינו עד אחר שבת הראשון שאינם רוחצים ואין משנים קצת בגדיהם